

Quarantína dantesca

čili

Dantovská čtyřicítka

aneb

38 knih dantovské literatury z knihovny Jaroslava Vrchlického
a 2 k nim se vztahující dokumenty

**Prezentace knihovny Památníku národního písemnictví
k sedmistému výročí úmrtí Danta Alighieriho (1265-1321)**

Dante Alighieri

Dřevořezový portrét Tobiasa Stimmera z roku 1577

Úvodní texty

1. O knihovně Jaroslava Vrchlického
2. Vrchlického sbírka dantian
3. Přehled citovaných zdrojů

Dante Alighieri
Mědirytinový portrét Theodora de Bry z roku 1597

Záměr: **Alena Petruželková** (OK PNP)
Realizace: **Jan Kašpar** (OK PNP), **Alena Lincová** (OK PNP)
Katalogizace a popis předmětů: **Jan Kašpar**
Skeny: **Milan Kuzica** (OPS PNP), **Jan Kašpar**
Úvodní texty: **Jan Kašpar**
Zpracování a umístění na webu: **Alena Lincová**

Odborná spolupráce na překladech: **Vít Kašpar** a **Flavio Mela** (italština), **Vítězslav Kústka** (švédština)

O knihovně Jaroslava Vrchlického

Jaroslav Vrchlický ve své knihovně

Knižní sbírka po Vrchlického smrti

Jaroslav Vrchlický (1853–1912) v závěti z 16. května 1912 odkázal svou knihovnu České akademii císaře Františka Josefa, pod jejíž správou byla od roku 1912, nepřístupná a uložená v ne zcela vyhovujících podmínkách. Již v této době se však objevily návrhy zřídit Vrchlického literární muzeum,¹ k čemuž ale došlo až zhruba o desetiletí později. Šlo o jedno z prvních českých literárních muzeí vůbec. Knižní pozůstalost byla totiž v roce 1922 z akademie přestěhována do prostor tehdejší Veřejné a univerzitní knihovny (dnešní Národní knihovny ČR) v Klementinu a muzeum, provozované univerzitní knihovnou a Společností Jaroslava Vrchlického založenou již na sklonku roku 1912,² poprvé představeno veřejnosti 5. dubna 1923. Roku 1928 převzala univerzitní knihovna také pozůstalost Svatopluka Čecha (1846–1908) za účelem zřízení dalšího literárního muzea. Obě expozice byly nově uspořádány a muzea Jaroslava Vrchlického a Svatopluka Čecha, prezentující kromě knižní a rukopisné pozůstalosti také mobiliář a výtvarná díla z majetku obou spisovatelů, se otevřela na sklonku roku 1929. Za nacistické okupace došlo na jaře roku 1941 k faktickému zrušení Muzea Jaroslava Vrchlického a k transferu předmětů ze Zemské a univerzitní knihovny do Koleje Arnošta z Pardubic ve Voršilské ulici. V souvislosti s tím

¹ Viz Kl. [=Antonín Klášterský], *Muzeum Jaroslava Vrchlického*, Máj 1912–13, ročník 11., číslo 1 (27.9. 1912), s. 13.

² K tomu viz např. *Společnost Jaroslava Vrchlického*, Umělecký měsíčník 1912, ročník 2., číslo 1, s. 29–30.

také pozvolna ukončila svou činnost Společnost Jaroslava Vrchlického. V poválečném období přešla Vrchlického knihovna do správy Ústavu pro českou literaturu Československé akademie věd a na konci 60. let 20. století ji převzal Památník národního písemnictví, který ji spravuje dodnes. Od roku 1975 do února 2016 byla uložena na zámku ve Starých Hradech, kde se nacházela v prostorách expozice vcelku zdařile napodobujících Vrchlického pracovnu a knihovnu. Poté byly knihy, které předtím prošly mechanickou i antibakteriální očištěnou, prozatímně uskladněny zabalené v bednách v prostorách Literárního archivu Památníku národního písemnictví v Centrálním depozitáři v Litoměřicích a po dokončení rekonstrukce depozitáře knihovny došlo na přelomu února a března 2020 k jejich definitivnímu uspořádání, revizi a náležitému uložení.

O Vrchlického knihovně je k dispozici starší literatura, přičemž základní faktografii shrnují stati Václava Brtníka (1895–1955), knihovníka univerzitní knihovny v letech 1918–1950, literárního historika a také jednatele Společnosti Jaroslava Vrchlického,³ který bibliotéku od 20. do 40. let 20. století spravoval a katalogizoval.⁴ Jaroslav Červený (1881–1956), autor historických próz a odborných prací k dějinám knihtisku, se jejímu obsahu věnoval podrobněji,⁵ zatímco jiná pojednání mají jen povšechný informativní charakter,⁶ nebo přinášejí zcela specifické příspěvky k problematice.⁷ Naposledy se knihovnou Jaroslava Vrchlického soustavněji zabývala Hana Vítková,⁸ její zevrubná a v mnoha ohledech přínosná studie však není prosta několika věcných chyb. V této části úvodního textu však rozhodně nebude bez užitku vyjít z její práce, konfrontovat ji se současnou situací a s novými poznatky. Pro úplnost je nutno dodat, že hutný přehled pojednávající o Vrchlického knihovně lze nalézt také v databázi Knihovny Národního Muzea PROVENIO.⁹

Rozsah a stručná charakteristika obsahu knihovny

Vrchlického knižní sbírka dnes čítá **8 624** svazků.¹⁰ K tomu je třeba uvést dvě důležité okolnosti. V první řadě je třeba zmínit, že knihovně se nyní nevyskytují exempláře prací Jaroslava Vrchlického, které pochopitelně vlastnil. Podle Vítkové šlo o soubor knih vázaných v šedé jelenici, který zůstal v majetku rodiny.¹¹ Dále je třeba říci, že Společnost Jaroslava Vrchlického knihovnu dále doplňovala, logicky především o různá vydání Vrchlického děl a spisů, případně o sekundární literaturu s básníkem spjatou. Tak se dnes v daném celku nacházejí i exempláře, které nebyly autentickou součástí Vrchlického knihovny, která původně čítala okolo **7 700**

³ K němu přehledně *Lexikon české literatury*, 1. (1985), s. 308–309.

⁴ Především Václav Brtník, *O knihovně Jaroslava Vrchlického*, Literární rozhledy 1927–28, ročník 12., číslo 1, s. 7–11; týž, *Návštěvou u Jaroslava Vrchlického a Svatopluka Čecha*, Literární rozhledy 1929–30, ročník 14., číslo 4, s. 160–166; týž, *Návštěvou u Jaroslava Vrchlického a Svatopluka Čecha. K informaci návštěvníků musea Vrchlického a Čechova při Veřejné a univerzitní knihovně v Praze*, Praha [1930]; týž, *Knihovny dvou básníků*, Bibliofil 1931, ročník 8., číslo 4, s. 40–45.

⁵ Jaroslav Červený, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, Typografia 1923, ročník 30., číslo 9, s. 202–206.

⁶ Jaromír Borecký – Václav Brtník, *O knihovně a museu Jaroslava Vrchlického. K informaci návštěvníků*, Praha [1923]; Václav Brtník, *První česká literární musea*, Naše kniha 1930, ročník 11., číslo 17–18, s. 261–263; Rudolf František Šimek, *Museum Jaroslava Vrchlického a Svatopluka Čecha. Dojem z návštěvy*, [Ostrava–]Vítkovice 1931.

⁷ Giovanni Maver, *Vrchlický e Leopardi*, Rivista italiana di Praga 1928–29, ročník 2., číslo 1–2, s. 7–52; Bindo Chiurlo – Marie Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, Rivista italiana di Praga 1928–29, ročník 2., číslo 1–2, s. 88–107.

⁸ Hana Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, Knihovna. Vědecko-teoretický sborník 1965, ročník 5., s. 337–361. K osudům knihovny po Vrchlického smrti, a sice v letech 1912–1965, zde souhrnně na s. 347.

⁹ PROVENIO – Virtuální rekonstrukce knižních celků, Vrchlický, Jaroslav, 1853–1912 (dostupné z: <https://provenio.net/records/cbfd595f-f11e-48ca-8cce-e9563aa67626>)

¹⁰ Podle pracovního soupisu knihovny PNP.

¹¹ Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 346.

položek, což není nijak v rozporu s údaji v literatuře (7 693 zmiňuje Brtník,¹² téměř 8 000 Červený,¹³ přičemž Brtník později uvádí 7 710 svazků z původní Vrchlického knihovny a celkový počet včetně dodatků od Společnosti stanoví na 8 101 knih,¹⁴ Chiurlo a Stará uvádějí, s odvoláním na Brtníka, zhruba 7 700 knih¹⁵), když pomineme nesmyslný údaj Vítkové o 10 000 svazcích.¹⁶

Pro knihovnu Jaroslava Vrchlického je příznačné, že co do obsahu v ní převažují beletristické spisy spolu s literárně historickými pracemi a po jazykové stránce pak díla cizojazyčná. V rámci celé knižní sbírky lze rozeznat několik hlavních jazykových celků, kromě literatury v češtině jde především o knihy psané německy, francouzsky, italsky, španělsky a anglicky. Kromě beletrie a studií o literatuře se zde nacházejí především časopisy, převahou české (*Květy*, *Lumír*, *Světobzor*, *Volné směry*, *Zlatá Praha*, *Zvon*) a francouzské (*Paris Salon*, *Revue Encyclopédique Larousse*, *Revue universelle*), jazykové učebnice a slovníky, řada cestopisů, dále mapy a průvodce městy, rovněž efeméra, jako jsou módní časopisy a katalogy výstav, a nechybějí ani kuchařky, populární lékařské příručky či snář. Naopak velmi nápadný je malý počet spisů z oboru historie a dalších humanitních věd i prakticky úplná absence knih z oborů exaktních. Hana Vítková v tomto směru výstižně shrnuje: „*Knihovna Jaroslava Vrchlického je cenná nejen jako literárně historický materiál, ale i obsahem fondu. V jeho složení se odráží orientace naší kosmopolitické školy, která ideově čerpala z nejrozličnějších myšlenkových soustav a protilehlých náboženských i vědeckých názorů. Po tvárné stránce zužitkovávala všechny formy evropských literatur od klasické až po romantickou dobu. Projevuje se zde také celkově vlašné stanovisko lumírovců k veřejnému životu nedostatkem soudobé literatury ze společenských věd a jejich orientace na románskou kulturu.*“¹⁷

Starých tisků do roku 1800 včetně se v knihovně vyskytuje přes 200, přičemž převažují tisky 18. století většinou z francouzské literatury, knih ze století 17. lze napočítat 10 a tisků 16. století 5.

Velmi sporný je názor Vítkové formulovaný v závěru její studie: „*Úkolem soukromé knihovny není pouze formou muzeálního předmětu připomínat bývalého majitele, ale především sloužit ke studiu jeho života a díla a sloužit ke studiu všeobecně. Maximální využívání soukromých knihoven souvisí bezprostředně s jejich umístěním. Až dosud jsme se setkali při dobrém využívání knihovny s tím, že je umístěna a zařazena do fondu vědecké knihovny, která poskytuje své čítárny k prezenčnímu studiu. Forma personálního muzea, jehož součástí se stala knihovna, se při využívání knihovny neosvědčila.*“¹⁸ Při správě osobních sbírkových knihoven má totiž vždy, s ohledem na uchování sbírky do budoucna, větší prioritu konzervace před ohledy studijními a prezentačními.

Několik poznámek k starším proveniencím

Z hlediska provenienčního obsahuje knihovna Jaroslava Vrchlického několik pozoruhodných starších celků, kterých si povšimla již starší literatura. Řádově desítky svazků pocházejí z knihoven básnickových příbuzných, na prvním místě tchyně Sofie Podlipské (1833–1897), tchána Josefa Podlipského (1816–1867) a též jejich dcery Ludmily Frídové-Podlipské (1861–1915), Vrchlického manželky.¹⁹

¹² Brtník, *O knihovně Jaroslava Vrchlického*, s. 7 a týž, *Návštěvou u Jaroslava Vrchlického a Svatopluka Čecha. K informacím návštěvníků*, s. 10.

¹³ Červený, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 202.

¹⁴ Brtník, *Knihovny dvou básníků*, s. 40 a 45.

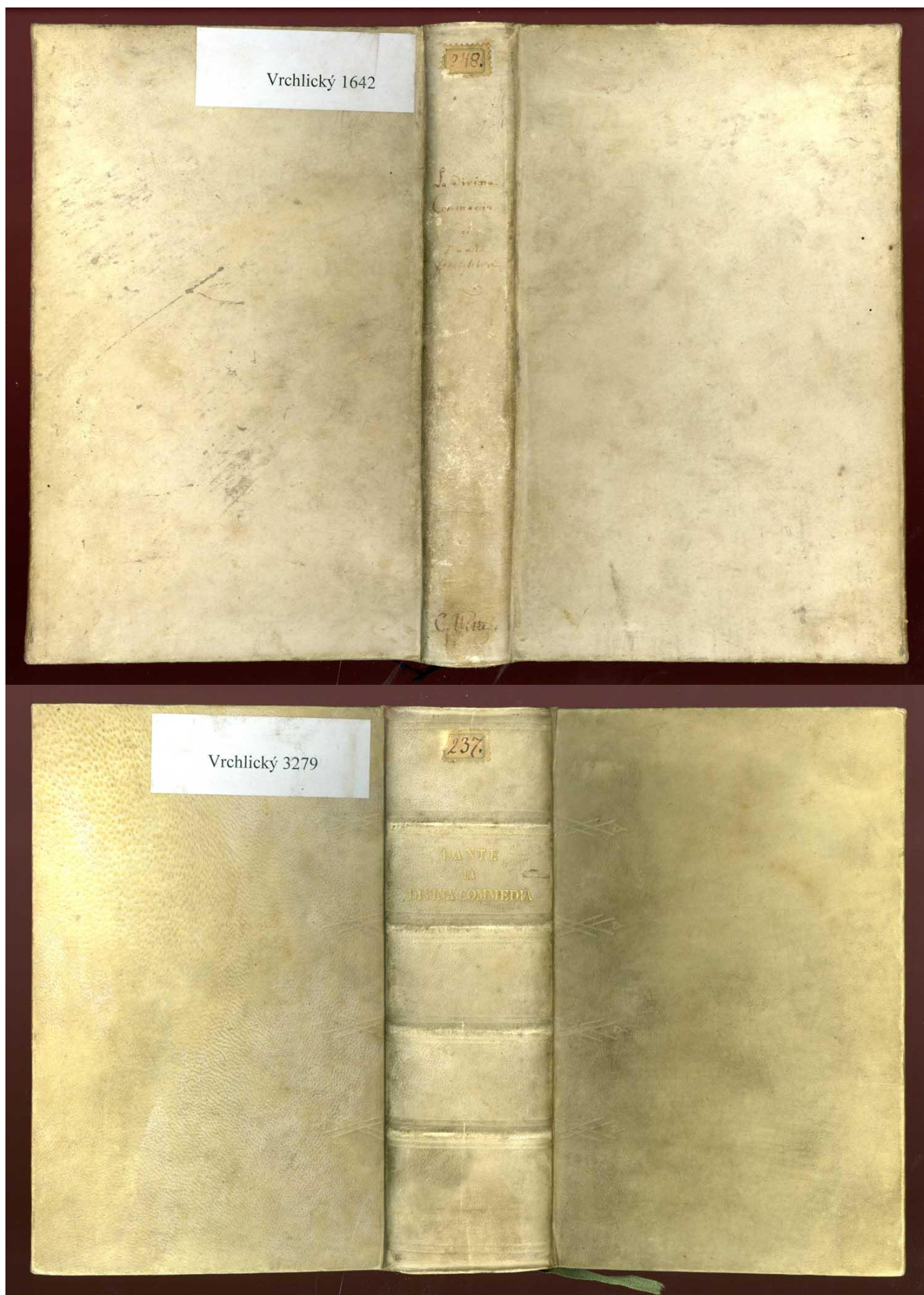
¹⁵ Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 88.

¹⁶ Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 337 a 358.

¹⁷ Tamtéž, s. 358.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ K tomu srov. tamtéž, s. s. 337, 341–342.

Vlastnické vazby Antonína Viktora Barvitia
Nahoře s pergamenovým pokryvem, dole s pokryvem ze světlé hlazené nezdobené vepřovice

Prostřednictvím Podlipského se k Vrchlickému dostalo **18** svazků z knihovny Karla Havlíčka Borovského (1821–1856), z nichž 17 bylo Podlipským zakoupeno v aukci a 1 obdržel přímo od Havlíčka.²⁰

Dále se v knihovně nachází část pozůstalosti právníka Josefa Leandera Beneše (1830–1887) a další jednotliviny,²¹ mezi nimi také knihy architekta Antonína Viktora Barvitia (1823–1901) s razítkovými ex libris, původními signaturami psanými perem na papírových štítcích přilepených na hřbetech a vlastnickými vazbami, které jsou pozoruhodné svým konzervativním, jednoduchým a zároveň vysoce kvalitním provedením typickým spíše pro staré tisky 17. a 18. století, jde totiž většinou o dřevěné desky s pokryvem ze světlé hlazené vepřovice (viz např. exemplář pod sign. **Vrchlický 3279**), případně pergamenu (ukázkově sign. **Vrchlický 1642**, oba viz také v prezentaci), a se zelenou ořízkou knižního bloku, díky čemuž jsou tyto svazky jsou rovněž nápadné svým výborně zachovalým fyzickým stavem. Dle databáze *PROVENIO* se několik dalších Barvitiových knih nachází v Knihovně Akademie výtvarných umění v Praze.²²

Nemálo exemplářů získal Vrchlický prostřednictvím darů od autorů, překladatelů i osobních přátel. Vítková uvádí, že „**téměř pět set dedikátorů věnovalo více než 1.200 svazků**“²³ a uvádí několik příkladů, mezi nimi Adolfa Heyduka (1835–1923), který Jaroslavu Vrchlickému daroval **35** knih, či italského básníka, překladatele a literárního kritika Tommasa Cannizzara (1838–1921), dárce **15** svazků.²⁴ Brtník v jednom ze svých článků zmiňuje „kolibří“ vydání Dantovy *Božské komedie* z roku 1900 vázané v rudém safiánu (sign. **Vrchlický 3151**, viz též prezentaci), které měl podle něho Vrchlickému věnovat básník a překladatel Antonín Klášterský (1866–1938),²⁵ ač kniha samotná žádnou dedikaci ani jiný provenienční přípis neobsahuje. Další exemplář *Božské komedie*, italský tisk 16. století z dílny Francesca Marcoliniho v Benátkách vydaný roku 1544 (sign. **S C I e 18**, viz též prezentaci), Vrchlickému 2. dubna 1880 daroval Luigi Tonelli (1828–1901), příslušník italské menšiny v Praze, rektor Vlašské kongregace a profesor italštiny na několika pražských vysokých školách, který sám knihu získal v roce 1858.²⁶

Tímto jsou v podstatě vyčerpány informace z literatury, o několika dalších pozoruhodných dedikacích, které byly dosud zjištěny v souvislosti s Vrchlického sbírkou dantovské literatury, bude ještě řeč níže. Ohledně starších proveniencí vyskytujících se v knihovně Jaroslava Vrchlického je v každém případě nutný náležitý zevrubný průzkum, který by přinesl jednak úplnější a ucelenější relevantní informace, tak jistě i celou řadu pozoruhodných dílčích zjištění.

²⁰ Podrobněji Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 342–343, která uvádí též jejich soupis. Všechny v něm uvedené položky jsou stále k dispozici. Dále srov. Pravoslav Kneidl, *Havlíčková knihovna*, Sborník Národního muzea v Praze, řada C – literární historie, 1957, ročník 2., číslo 3–4, s. 53–107, kde jsou zmíněny 3 svazky z Vrchlického sbírky a k tomu dalších 12. Několik dalších jednotlivin je rozptýleno v knihovnách různých institucí, k tomu srov. databázi Knihovny Národního muzea *PROVENIO*, Havlíček Borovský, Karel, 1821–1856 (dostupné z: <https://provenio.net/records/cbfd595f-f11e-48ca-8cce-e9563aa67626>)

²¹ Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 343–344.

²² *PROVENIO*, Barvitijs, Antonín Viktor, 1823–1901 (dostupné z: <https://provenio.net/records/58a9b8db-8fee-4740-b832-2fd078181304>)

²³ Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 344.

²⁴ Tamtéž, s. 344–346 včetně ukázek několika dedikací.

²⁵ K tomu viz Brtník, *O knihovně Jaroslava Vrchlického*, s. 8.

²⁶ K exempláři dále srov. Červený, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 203; Brtník, *O knihovně Jaroslava Vrchlického*, s. 8; Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 91, č. 13 (s chybnou starou sign. „315“ místo „515“); Brtník, *Knihovny dvou básníků*, s. 42; Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 346 a 347; Jan Kašpar, „Onorate l'altissimo poeta!“ *Exemplář Dantovy Božské komedie z knihovny Jaroslava Vrchlického, jeho dárce Luigi Tonelli a Vrchlického sbírka dantovské literatury*, Praha 2019, s. 13–26, 169, č. 3 (s chybnou starou sign. „315“ místo „515“) a s. 106–112, obr. č. 2–7, k Tonellimu pak s. 27–79.

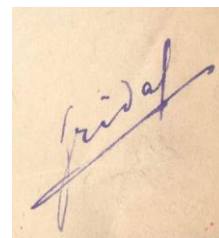
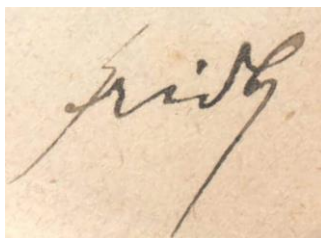
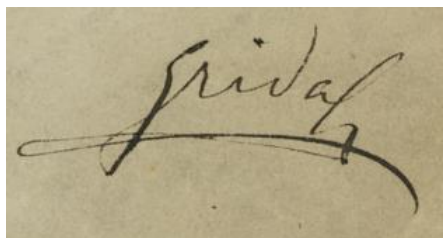
Luigi Tonelli (1828-1901), rektor Vlašské kongregace v Praze
Olejomalba Huga Schüllingera z roku 1892 v zasedací síni Italského kulturního institutu v Praze
Foto Josef Mirovský

„V neděli 27. listopadu 1892 proběhla v prostorách Vlašského špitálu slavnost pořádaná Vlašskou kongregací v Praze na počest jejího bývalého rektora, Luigiho Tonelliho, který byl jednohlasným usnesením valné hromady jmenován doživotním čestným členem kongregace a obdržel darem svůj portrét, který zhotovil akademický malíř Hugo Schüllinger (1852–1919). Obraz byl posléze vystaven na čestném místě v prostorách kongregace...”

Ex libris Jaroslava Vrchlického a razítka Společnosti

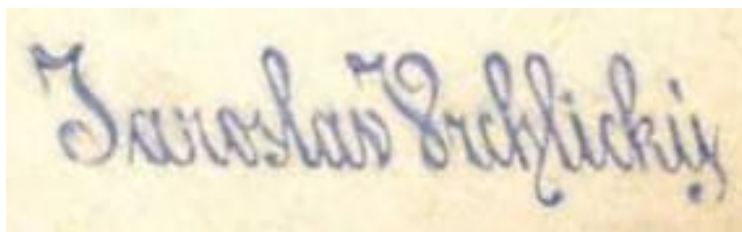
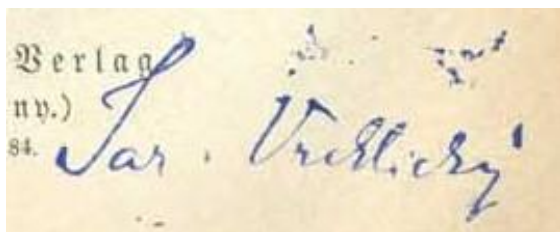
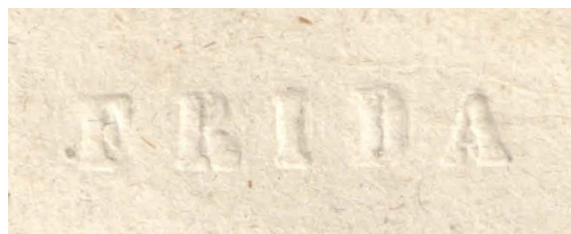
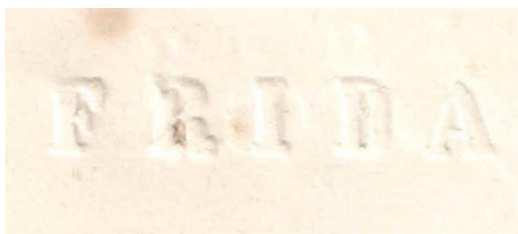
Jak bývalo kdysi u většiny sběratelů dobrým zvykem, který ovšem v dnešní pokrokové době již prakticky vymizel, označoval si Jaroslav Vrchlický své knihy různými vlastnickými značkami, v první řadě tištěným ex libris. **Lze říci, že veškeré knihy, které Vrchlický vlastnil, jsou jím opatřeny.** Nachází se bez výjimky na **předním přídeští** svazků. V knihách se vyskytuje pouze jediné tištěné ex libris shodného typu i provedení. Autorem jeho obrazové předlohy je malíř Miloš Jiránek (1875–1911) a tištěnou podobu mu dal fotograf a grafik Jan Vilím (1856–1923). Exlibris o rozměrech 132 x 56 mm papíru a 114 x 52 mm grafiky zobrazuje za stolem osvětleným lampou sedícího a píšícího muže, který si levicí opírá hlavu, tudíž mu není vidět do tváře, za ním stojí přízračná ženská postava, nepochybně Musa a za nimi lze spatřit stěnu knihovny. Ve spodní části je umístěn text „EX LIBRIS № ____ || JAROSLAV VRCHLICKÝ“ a devisa „IN SILENTIO ET OPE“, tedy „*v tichu a bohatství*“, myšleno je zjevně bohatství knižní či vůbec duševní. Ex libris mají perem doplněná čísla, původní staré signatury, jež korespondují jak s čísly na papírových štítcích vlepených do horních levých (vnějších) rohů předního přídeští, tak se signaturami v dochovaném původním katalogu vypracovaném Ludmilou Podlipskou, o němž bude pojednáno níže. Vítková bez dalších dokladů tvrdí, že ex libris bylo do knih vlepeno později, než vznikl uvedený katalog, jenž podle ní vznikl v 90. letech 19. století a ukončen byl počátkem století následujícího.²⁷ Na základě let vydání některých knih do katalogu zapsaných to ovšem vypadá, že k jeho dokončení došlo spíše ke konci první dekády 20. století a otázku, kdy byla nalepována ex libris, nelze zatím možno jednoznačně rozhodnout. Mohlo se tak dít průběžně během katalogizace stejně dobře jako před ní či po jejím ukončení, to by pak znamenalo, že knihy byly opatřeny ex libris nedlouho před smrtí Vrchlického.

Do mnoha exemplářů svých knih se Vrchlický podepisoval, není to však pravidlem. Užíval podpisu v podobě svého občanského jména „Frida“.²⁸ Z ostatních provenienčních znaků spjatých s Vrchlickým bylo v několika exemplářích nalezeno slepotiskové razítko „FRIDA“ (sign. **Vrchlický 1393, 1648 a 2712**, první dva viz též v prezentaci) a ve dvou případech pak dále atypická razítková ex libris napodobující rukopisný podpis, a sice v podobě „Jar. Vrchlický“ (sign. **Vrchlický 2809**, viz též v prezentaci) a „Jaroslav Vrchlický“ (sign. **Vrchlický 2672**, viz též v prezentaci).

²⁷ K ex libris podrobněji Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 340, včetně vyobrazení na s. 339. Nezmiňuje však roli jednoho z původců, Jana Vilíma. Sken ex libris viz též v databázi Knihovny Národního muzea *PROVENIO*, Vrchlický, Jaroslav, 1853–1912, zde však nejsou původci určeni vůbec (dostupné z: <https://provenio.net/media-viewer?origin=https:%2F%2Fprovenio.net%2Fauthorities%2F43852&rootDirectory=80447#!?file=281221>).

²⁸ Snímek podpisu viz též v *PROVENIO*, Vrchlický, Jaroslav, 1853–1912 (dostupné z: <https://provenio.net/media-viewer?origin=https:%2F%2Fprovenio.net%2Fauthorities%2F43852&rootDirectory=80447#!?file=281222>).

V této souvislosti je třeba zmínit též provenienční znaky z doby, kdy knihovnu spravovala Společnost Jaroslava Vrchlického. Každý svazek prakticky bez výjimky má tužkou psané, většinou na přední předsádce, méně obvykle na titulním listu či předním přídeští, signatury, a na zadním přídeští nebo zadní předsádce přírůstková čísla Společnosti. Signatury odpovídají dochovaným kartám v neúplném lístkovém katalogu, jenž pořídil Václav Brtník a o kterém ještě bude řeč. Dále jsou v exemplářích, které se staly součástí knihovny až po smrti Jaroslava Vrchlického, razítka Muzea Jaroslava Vrchlického s vepsanými signaturami korespondujícími se záznamy ve speciální kartotéce muzea, případně i razítka Společnosti (ukázkově např. sign. **Vrchlický 2534**, u sign. **Vrchlický 8140** pouze razítko Muzea, oba exempláře viz též v prezentaci). Oproti tomu logicky v těchto knihách chybí tištěné ex libris Vrchlického a původní signatury jeho knihovny.

Vrchlického vlastnické vazby

Na první pohled je zřejmé, že Vrchlický své knihovně věnoval značnou péči i co se týče vnější úpravy, což neuniklo ani pozornosti starší literatury.²⁹ Bez ohledu na vazby nakladatelské i původní vazby vyskytující se většinou u starých tisků či převazby dřívějších majitelů, jako byl již výše uvedený Antonín Viktor Barvitijs, lze říci, že v knihovně převažují vlastnické vazby Vrchlického, z nichž bylo dosud identifikováno několik typů a variant.

Většina svazků, odhadem minimálně dvě třetiny a možná až tři čtvrtiny, je opatřena stejným typem převazby, kterou Vítková popisuje následovně: „*Typickými vazbami Vrchlického knihovny jsou polokožené vazby se žlutými [?] hřbety a s modrými nebo červenými štítky s názvem knihy a jménem autora.*“³⁰ Jde o hnědou polokoženou vazbu na lepence kombinovanou s hnědým tragentovým papírem, na hřbetě s nepravými vazy s jednoduchými zlacenými linkami,

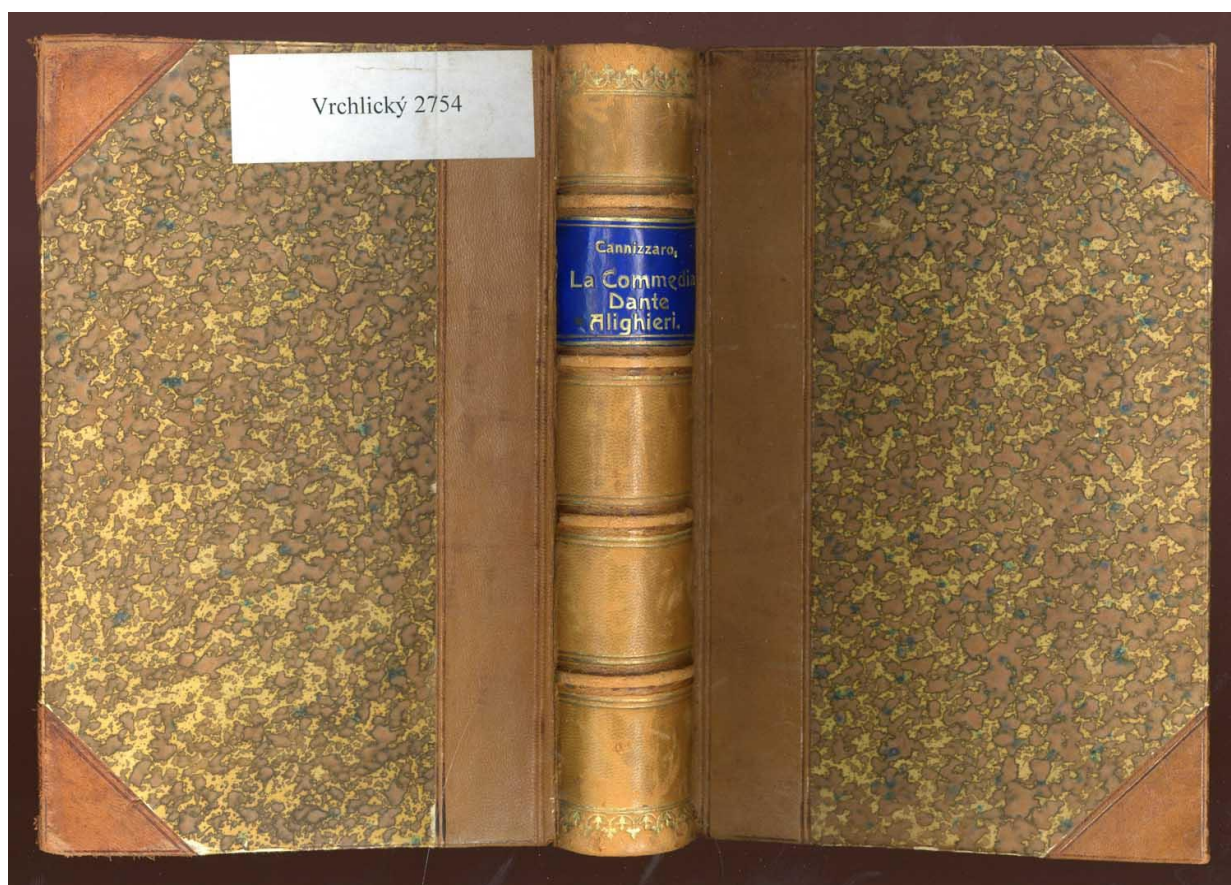
²⁹ Srov. Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 346.

³⁰ Tamtéž.

s ozdobnými zlacenými linkami u kapitálků, se zlaceným hřbetním názvem nejčastěji na modrém štítku a s barevnou ořízkou (viz ukázkově sign. **Vrchlický 2754**, i v prezentaci). Díky takto provedeným hřbetům působí knihovna jako celek i určitým estetickým dojmem.

Varianta této převazby se od výše uvedené provedením příliš neliší. Opět je to hnědá polokožená vazba na lepence kombinovaná s tragantovým papírem, tentokrát výrazně tmavě hnědým, s nepravými vazby na hřbetě se zlacenými jednoduchými linkami uprostřed i okolo vazů včetně kapitálků a v prostorech mezi falešnými vazy se zlacenými florálními ornamenty, se zlaceným názvem přímo na hřbetě a s červenou ořízkou (např. sign. **Vrchlický 2569** či **2765**, v prezentaci bez vyobrazení vazeb).

V obou případech je možno určit zhotovitele těchto vazeb, jde o dílnu pražského knihaře Antona Laufbergera (1832–1891). V exempláři pod sign. **Vrchlický 2569** se nachází jeho razítko, tudíž lze analogicky dovodit, že stejně provedená vazba knihy se sign. **Vrchlický 2765** a případných dalších jsou jeho dílem. Jde o starší typ uvedených převazeb, který vznikl před rokem 1891, kdy knihař zemřel. Dílnu posléze vedla jeho ovdovělá třetí manželka Barbora Laufbergerová (1840–1910).³¹ Právě od ní se v jednom z exemplářů (pod sign. **Vrchlický 2567**, knihu viz též v prezentaci) šťastnou náhodou dochoval vložený účet z roku 1895. V něm je sice jmenovitě uvedeno jen sedm položek, zbytek jen sumárně eviduje, např. „11 různých spisů (silné svazky)“, nicméně oněch sedm knih, které lze jednoznačně identifikovat, všechny se v knihovně zachovaly a mají jednotně provedenou převazbu odpovídající nejrozšířenějšímu typu Vrchlického vlastnické převazby, tudíž lze mít za to, že ta vznikla v dílně Barbory Laufbergerové mezi lety 1891–1910 (u konkrétních svazků je možno vročení zhotovení převazby ještě poněkud zpřesnit, kupř. dle roku vydání, data dedikace a dalších indicií).

Ukázka nejobvyklejšího typu vlastnické vazby Jaroslava Vrchlického zhotoveného v dílně Barbory Laufbergerové, v tomto konkrétním případě v době okolo roku 1904

³¹ K manželům Laufbergerovým viz AHMP, MHMP I., referát IV., SPO, PP, Laufberger Anton, 1832, kart. 165, č. 299 a NA, PŘ I. – K, kart. 341, fol. 245.

V Praze dne 17. 8. 1895

ÚČET

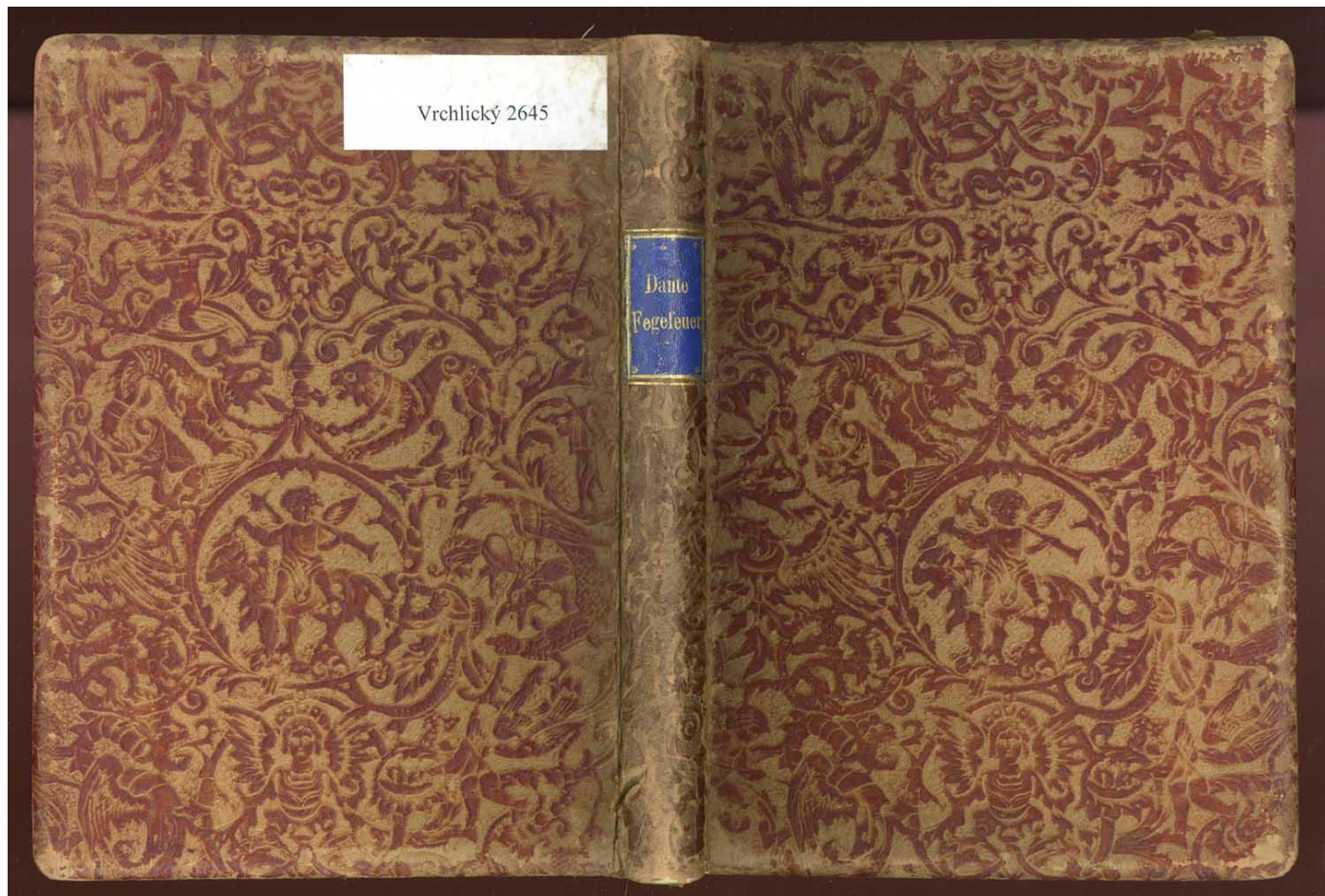
pro Slovutný Pán pán Prof. Dr. Jar. Vrchlický

	Cena	Obnos	
		zl.	kr.
1. Ulatí Praha 1894		1.	40
1. Světlozor "		1.	40
1. Lumír "		85	
2. Světlozor 1893. 1894	a 1/2	2	-
1. Kalendar "Ulatí Prahy" 1895		85	
3. J. Vrchlický, Dramatická díla	a 1/50	4.	50
11. Příjmení správně (silné srazky)	a 65	7.	15
11. " (slabší " a 50	a 50	7.	50
18. " " (malý formát a 40	a 40	7.	20
Ulatí Praha příkonpít srazky čísla		15	
Světlozor " " "		20	
Lumír " " "		30	
Součet		33.	45
Zbylek z účtu ze dne 22/5 1895		14.	-
		47.	45

Sičon restitovan

Barb. Laufbergerová

Druhý zatím identifikovaný typ převazby spjaté s Vrchlickým představuje lepenková vazba s pokryvem z hnědého papíru s reliéfní ornamentální, florální a zoomorfní i antropomorfní figurální výzdobou svým provedením i motivy evokující středověké umění, se zlaceným hřbetním názvem na modrém koženém štítku, s přídeštím a předsádkami z katunového papíru a s červenou ořízkou (viz např. sign. **Vrchlický 2645** a **2672**, i v prezentaci). Tato převazba byla určena na základě analýzy a porovnání různých exemplářů z Vrchlického knihovny, jejího původce se zatím nepodařilo identifikovat.

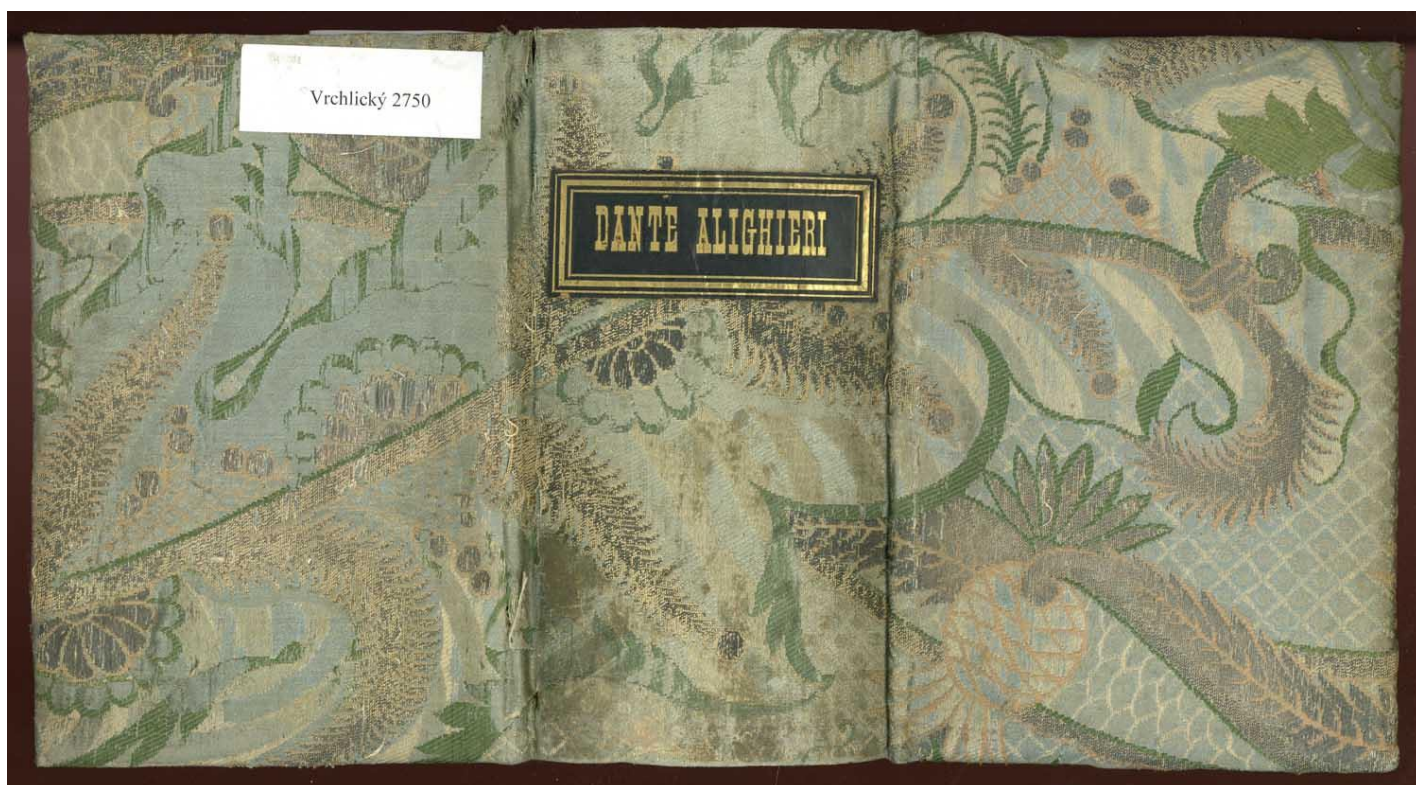

Druhý typ vlastnické vazby Jaroslava Vrchlického

V knihovně je dále docela dobře možno rozpoznat řadu dalších typů vazeb, u nichž však není možno s jistotou říci, zda se jedná o vlastnické převazby Jaroslava Vrchlického, ač u se to u některých z nich dá s větší či menší mírou pravděpodobnosti předpokládat. Mezi ně patří i exempláře opatřené vazbami s pokryvem z různých druhů textilií. Vítková k těmto svazkům uvádí: „Mezi látkovými vazbami najdeme safián, samet i ručně vyšívané hedvábí nebo krásné kašmírové vzory. Tyto látky si Vrchlický sám vybíral a nosil ke knihaři. Na brokátové vazby dostal materiál o svých ctitelek z Polska, které za tímto účelem rozstříhaly toalety.“³² Jako příklad svazku s látkovým pokryvem lze na ukázkou zmínit exemplář pod sign. **Vrchlický 2750** (viz též v prezentaci), který má vazbu s dřevěnými deskami a s pokryvem z barevného damašku z hedvábné a vlněné příze s rostlinnými motivy, zlacený hřbetní název na černém koženém štítku a červenou ořízkou.

Stejně jako v případě dříve zmiňovaných provenienčních celků i jednotlivin, tak i otázky spjaté s výskytem knižních vazeb všeho druhu ve Vrchlického knihovně lépe objasní až náležitý zevrubný výzkum.

³² Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 346.

Vazba s pokryvem z barevného damašku s rostlinnými motivy

Nelze přejít bez povšimnutí pozoruhodnou glosu Hany Vítkové o tom, že „konzervační zvláštností knihovny, která je dokonce světovou zvláštností, jsou následky působení cigaretového kouře, který spolu s plynem unikajícím z osvětlení narušil kožené i papírové vazby. Podle vzpomínek současníků kouřil Vrchlický 50–60 cigaret denně. Cigaretu mu byla nerozlučnou průvodkyní a několikrát ji ve svém díle oslavil.“³³ K tomu je třeba poznamenat, že knižní svazky jsou jako celek ve velmi dobrém fyzickém stavu a zvláště ty, které nechal Jaroslav Vrchlický opatřit vazbami. Ty dobře plní svou funkci a díky tomu je také míra poškození knižních bloků většinou zcela minimální. Většina mírných mechanických poškození vazeb vyplývá z běžného opotřebení zapříčiněného obvyklým užíváním knih, vážnější škody, jako jsou ve většině těchto případů strhané kapitálky, či dokonce celé hřbety, je třeba přičíst na vrub dřívější neodborné manipulaci. Eventualitu možného „narušení“ vazeb, o němž hovoří Vítková, respektive je-li proces takto popsané degradace vůbec technicky myslitelný, lze v budoucnu konzultovat s některým z kolegů restaurátorů. Zachovalost knih přímo souvisí s náležitým uložením a péčí, které jim byly v uplynulých letech poskytovány, a zároveň i s nízkou mírou jejich badatelského i prezentačního využívání. Jak již bylo výše uvedeno, v případě osobních sbírkových knihoven je kladen důraz především na jejich konzervaci a nikoli na studijní a prezentační využívání, nejedná se totiž o fondy primárně určené k běžnému studiu, ani o nějaké skladiště předmětů sloužící potřebám expozičně výstavních oddělení. Náležitá ochrana totiž zaručí uchování těchto významných kulturních statků pro budoucnost. Pro knihovnu Jaroslava Vrchlického platí naznačené hledisko bezesbytku.

Dochovaná původní dokumentace a současný stav zpracování

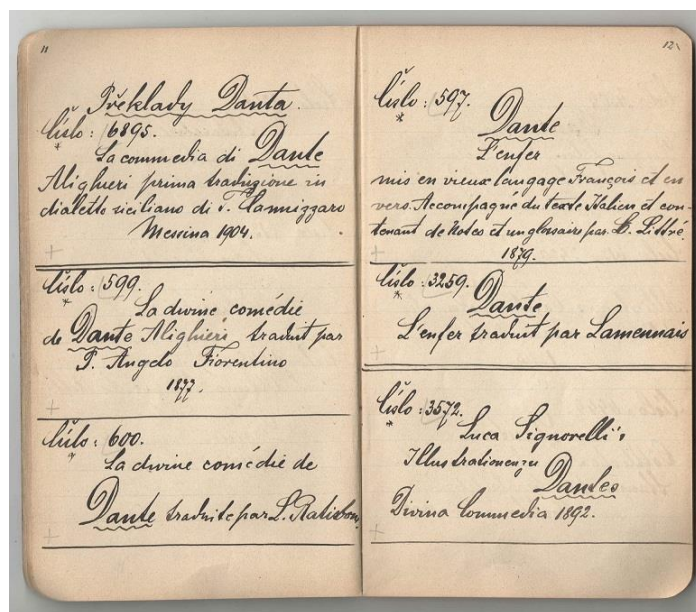
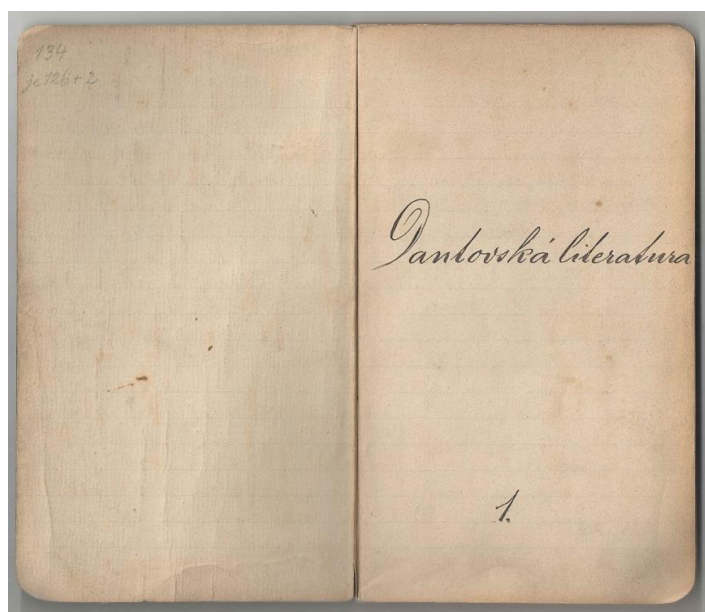
Podle údajů v literatuře zaznamenala Vrchlického knihovna největší nárůst během 90. let 19. století, což mělo souviset s Vrchlického jmenováním profesorem evropské literatury Univerzity Karlovy v Praze, k němuž došlo roku 1893.³⁴ Z této doby, ani z předchozího období se

³³ Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 340.

³⁴ K tomu srov. tamtéž.

nedochoval žádný katalog knihovny,³⁵ existoval-li jaký, vzhledem k tomu, že „ani současníci se o něm nezmiňují“, jak poznamenává Vítková.³⁶

Jediný známý a dodnes dochovaný autentický katalog spadající do doby, kdy knihovnu vlastnil Jaroslav Vrchlický, sestavila jeho manželka Ludmila Podlipská, k čemuž Vítková uvádí: „Definitivně byla knihovna zpracována v devadesátých letech letech a práce byla pravděpodobně dokočena na přelomu století.“ Jak již bylo řečeno, je tu podstatný důvod k domněnce, že k dokončení došlo krátce před rokem 1910 a ze stejného důvodu se lze domnívat, že katalogizace začala později než v 90. letech 19. století, spíše až během první dekády století následujícího. Soupis knihovny představuje celkem 18 číslovaných malých sešitů přibližného formátu A₆ v černé celoplátěné vazbě s měkkými deskami, každý o rozsahu 52–54 folií. Katalog je rozdělen do několika větších skupin, většinou podle národních literatur. Začíná sešitem číslo „1. Dantovská literatura“, následuje „2.–3. Italská literatura“, dále „5.–8. Francouzská literatura“, pak „9.–13. Německá literatura“, „14. Severské národy a Nizozemí“, „15. Polsko, Uhry, židovská [a slovanská] literatura“ a konečně „16.–18. Česká literatura“. V rámci tohoto rozdělení jsou záznamy řazeny převážně abecedně podle autorů. Chybějí ovšem sešity číslo 3., tedy druhá část italské literatury (část písmene P a písmena R–Z) a číslo 4., začátek francouzské poezie (písmena A–L, část písmene M), které byly nezvěstné prokazatelně už v 60. letech 20. století.³⁷ „Záznamy jsou dělány rukou paní Vrchlické [! – JK] po dvou a třech na stránce“, popisuje formu katalogu Vítková. „Popis je dělán neknihovnický, ale potřebám soukromé knihovny vyhovuje. V patnáctém sešitku nacházíme [na s. 92 – JK] zajímavou poznámku: „Z ruské, srbské a bulharské literatury 20 sv. Psala bych chybně azbuku.““³⁸ Katalog Ludmily Podlipské tvoří nedílnou součást knihovny Jaroslava Vrchlického a představuje významnou pomůcku ke zpracování této knižní sbírky a dějin knihovny vůbec. Zachycuje totiž její autentický stav v době okolo roku 1910, tedy krátce před Vrchlického smrtí, kdy knihovna již neprošla zásadními změnami.

„Po smrti Vrchlického a před odevzdáním knihovny Akademii chtěla paní Vrchlická [! – JK] knihovnu překatalogizovat. K této práci se však již nedostala a Akademie přejala knihovnu tak jak

³⁵ Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 340.

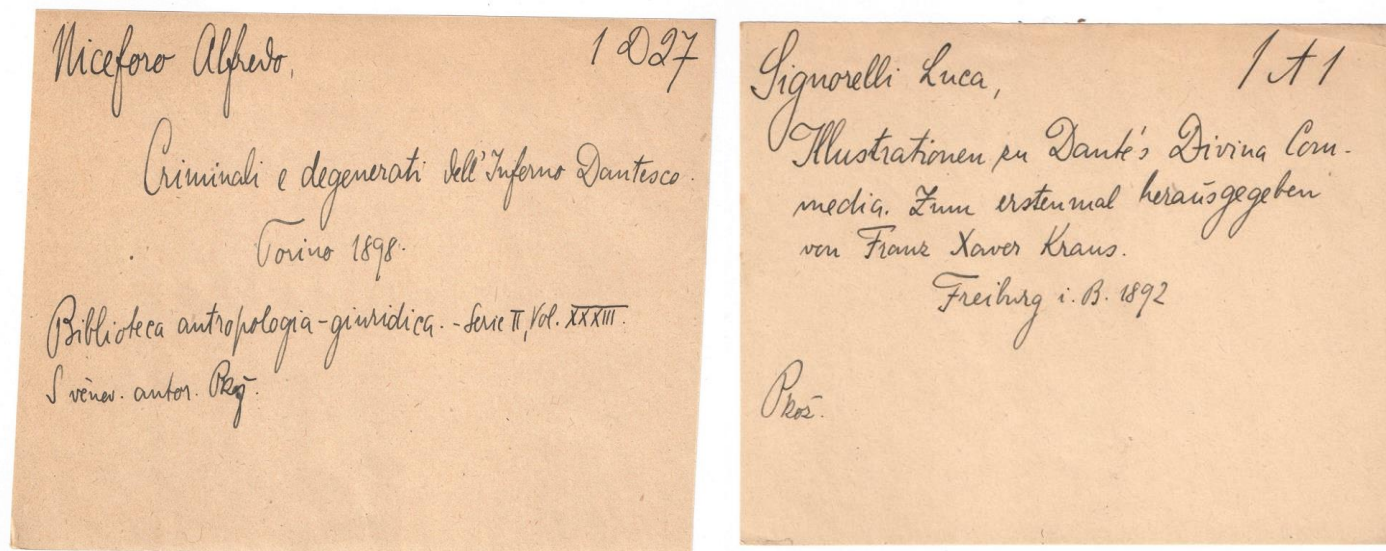
³⁶ Tamtéž.

³⁷ Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 340 bez bližšího učení uvádí, že „dva sešitky nejsou zachovány a ztratily se pravděpodobně při stěhování knihovny z Koleje Arnošta z Pardubic“.

³⁸ Tamtéž.

byla. Pouze děti – Slávek a Eva si z ní vybraly některé knihy.“³⁹ Zřejmě jsou tím míněna Vrchlického vlastní díla, soubor opatřeny jelenicovými vazbami, o němž bylo pojednáno výše.

Václav Brtník, dlouholetý zaměstnanec Národní a univerzitní knihovny v pražském Klementinu a jednatel Společnosti Jaroslava Vrchlického, která v letech 1922–1941 spravovala Vrchlického knihovnu, ji během 20. let, nejspíš mezi roky 1922–1928,⁴⁰ nově katalogizoval. Výsledkem jeho práce se stal klasický jmenný lístkový katalog, z něhož se však do dnešní doby dochovala pouze jeho druhá polovina zahrnující písmena M–Z a speciální část Dante Alighieri. Záznamy jsou psány jednou písařskou rukou perem na obyčejné papírové lístky o rozměrech 10,5 x 13,5 cm. Vítková uvádí, že Brtníkův katalog „*má mnoho nepřesností zejména v záhlaví jednotlivých záznamů, v údajích o vrození a hlavním nedostatkem, který nevyvažuje ani přesnost lístkové formy, je jeho neúplnost.*“⁴¹ V každém případě je také tento katalog dnes součástí Vrchlického knihovny, i když jeho využitelnost je jistým způsobem omezena.

Vedle tohoto katalogu je dále k dispozici zvláštní kartotéka, pravděpodobně též dílo Václava Brtníka, která eviduje předměty Muzea Jaroslava Vrchlického. Pravděpodobně je rovněž dílem Václava Brtníka, rozhodně však vznikala později, než jeho výše uvedený katalog. V knižní části je kupř. evidována publikace z roku 1956 (Karel Tuček, *Práce muzeí v Sovětském svazu*, Praha 1956, zdarma od Svazu českých muzeí). Záznamy opět psala jedna ruka perem, poněkud úhledněji než v předešlém případě, na kartotéční lístky z tužšího papíru o rozměrech 10,5 x 17 cm opatřené kulatými razítky Muzea s vepsanými signaturami stejně, jako je tomu v knihách a na dalších předmětech. Kartotéka je rozdělena do čtyř oddílů. První zahrnuje rukopisnou pozůstalost, respektive korespondenci, a obsahuje záznamy pod záhlavím Academia – Albert, Eduard, přičemž skoro všechny karty se vztahují k Eduardu Albertovi (1841–1900). Oddíl druhý zahrnuje hudební tisky (d'Arma Dietz [recte Dietz d'Arma], Ferdinand Joseph Louis – Zich, Otakar), třetí knihy (Aleš, Mikoláš – Vrchlický, Jaroslav), přičemž více než polovina záznamů se týká Vrchlického děl. Tyto knihy, které pro Muzeum Jaroslava Vrchlického obstarala Společnost, jsou dnes zařazeny do Vrchlického knihovny, jak již bylo několikrát připomenuto. Oddíl čtvrtý a poslední eviduje fotografický materiál (Berg, Catharina van den – Vrchlických, Milada a Eva).

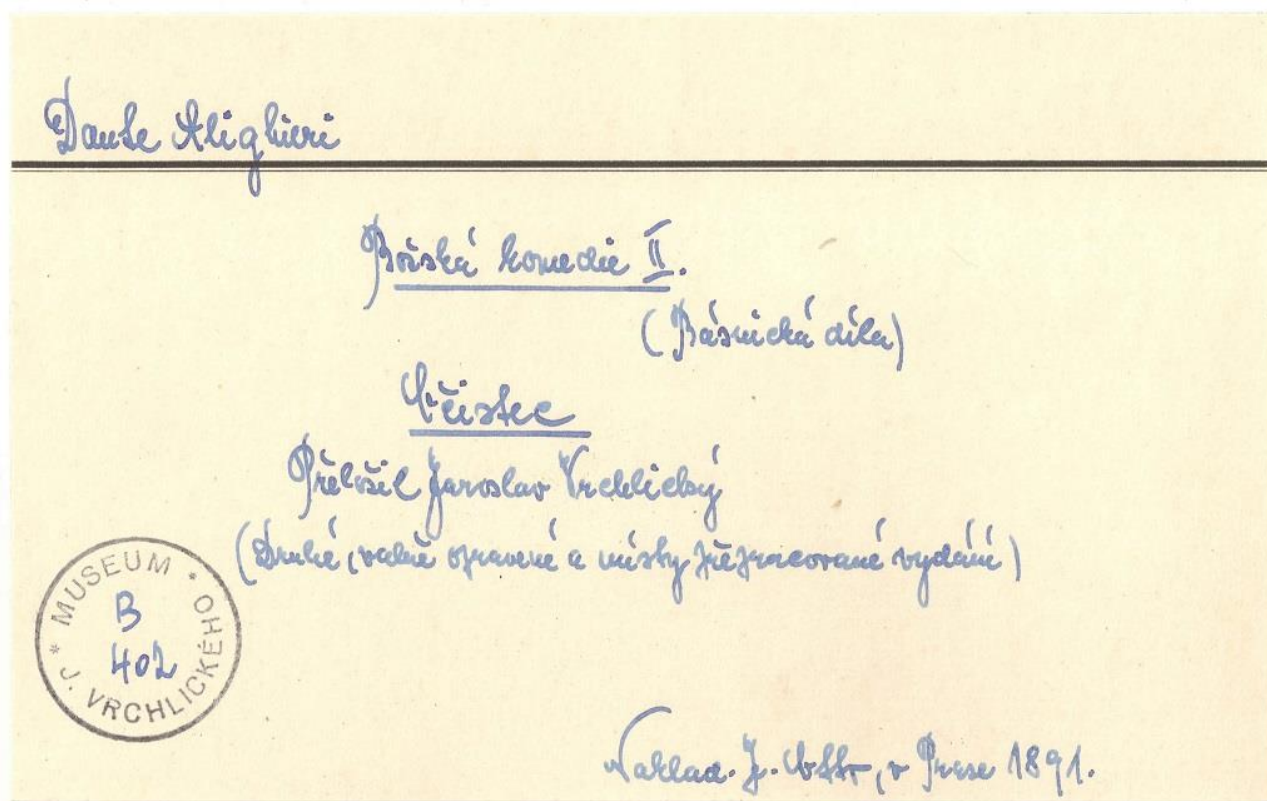
³⁹ Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 340. Srov. tamtéž, s. 346: „Vlastní práce Vrchlického, které byly původně součástí knihovny, byly vázány v šedé jelenici [a] zůstaly v rukou rodiny.“

⁴⁰ Bindo Chiurlo a Marie Stará se na katalog Václava Brtníka odvolávají ve svém článku psaném nejspíš během roku 1928, viz Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 88. Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 340 uvádí, že k tomu došlo již roku 1922.

⁴¹ Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 340.

Tvrzení Hany Vítkové, že „prakticky však není žádný z katalogů upotřebitelný, protože knihovna prodělala několikrát stěhování mnoho změn, které se dotkly i její vnitřní struktury“,⁴² je ovšem poněkud přehnané, neboť vzhledem k tomu, že oba obsahují staré signatury, které se vyskytují zároveň v knihách, lze s jejich pomocí přinejmenším rekonstruovat podobu a skladbu knihovny v daných obdobích, nehledě na další informace, které lze z těchto pomůcek vytěžit.

V roce 1965 Vítková informovala o tom, že „Ústav pro českou literaturu ČSAV nyní knihovnu inventarizuje a výsledkem má být publikování seznamu knih.“⁴³ Žádná taková publikace však vydána nebyla.

V době před stěhování knižní sbírky Jaroslava Vrchlického ze Starých Hradů do Centrálního depozitáře v Litoměřicích provedly pracovnice knihovny PNP Iva Prokešová a Tereza Lounová během letních měsíců 2005–2011 inventarizaci a revizi, během níž byly knihy opatřeny novými platnými signaturami PNP a byl pořízen jejich soupis pro vnitřní potřebu. Ten zachycuje aktuální signatury knih, autorské údaje, zkrácené názvy, místa a roky vydání, nakladatele a původní staré signatury Vrchlického korespondující s katalogem Ludmily Podlipské. Elektronická podoba tohoto soupisu usnadňuje jeho informační využití i práci s ním, ač má pochopitelně své limity vyplývající již z jeho stručné formy a též absence údajů týkajících se především kolací, případných přívazků, knižních vazeb a starších proveniencí. Může však sloužit a také slouží jako pomůcka při dalším bádání.

Knihovna Jaroslava Vrchlického na zevrubný průzkum a náležité zpracování stále ještě čeká. Jistá pozornost již byla věnována sbírce dantovské literatury, přičemž došlo k vyhotovení jejího soupisu vzhledem k okolnostem zatím jen bibliografického čítajícího 144 čísel⁴⁴ a podrobná katalogizace dantian v současné době (2021) pokračuje. V dohledné době se počítá s postupným zpracováním dalších celků, jako jsou kupř. staré tisky či Havlíčkova knihovna.

⁴² Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 340.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 167–218.

Psací stůl Jaroslava Vrchlického s Dantovou bustou

Vrchlického sbírka dantian

Základní údaje o sbírce a její dokumentaci

Jaroslav Vrchlický ve své knihovně shromáždil soubor italik, podle Václava Brtníka zahrnující 769 položek, z nichž 181 představuje dantovská literatura.⁴⁵ Druhý z obou údajů se ovšem zdá být poněkud nadsazený. Jaroslav Červený oproti tomu pak zjevně správněji uvádí 132 svazků dantovské literatury, avšak pravděpodobně nepřesně 322 knih italských.⁴⁶ Vítková pak zcela nesmyslně hovoří, že v knihovně se nachází „...téměř tisíc [!] vydání *Božské komedie* v nejrůznějších jazycích a s nejrůznějšími komentáři“,⁴⁷ přičemž absurdnost tohoto údaje vynikne i díky následujícímu prostému srovnání. Giuliano Mambelli (1879–1960), italský knihovník, bibliograf a dantovský badatel⁴⁸ k roku 1929 shromáždil údaje o 662 originálních vydáních *Božské komedie*⁴⁹ a jinde uvádí 801 vydání překladů k roku 1925.⁵⁰ Podstatné však zůstává, že k této části Vrchlického knižní sbírky vznikl již v letech 1928–1929 rámcový seznam, v němž celkový počet italik činí **769** čísel včetně **132** dantian, z toho **55** děl Dantových a **77** titulů sekundární literatury, který sestavili Bindo Chiurlo (1866–1943), literární historik, publicista a básník v letech 1921–1930 působící v Praze,⁵¹ a jeho tehdejší studentka Marie Stará.⁵² Jejich práce je však, nehledě na skutečnost, že seznam nesplňuje ani základní bibliografické normy platné i v tehdejší době, zatížena četnými chybami a nepřesnostmi, její předností však zůstává, že zachycuje Vrchlického původní signatury, což citovaná starší literatura vesměs nečiní, včetně stati Vítkové. Jistou výjimku v tomto směru představuje pouze Červený. Roku 2019 byl publikován nový bibliografický soupis dantovského souboru⁵³ a zároveň podána souhrnná charakteristika této sbírky,⁵⁴ lze se proto nyní spokojit se shrnutím základních údajů a s uvedením několika nových zjištění.

Řečený soupis eviduje celkem **144** položek Vrchlického dantovské sbírky, z toho **60** Dantových děl (2 souborná vydání, 26 italských edic, 32 překladů) a **84** čísel zahrnujících odbornou literaturu (10 položek představují časopisy). Při sestavování tohoto nového soupisu byla zjištěna, v porovnání se starším seznamem z let 1928–29, pouze jediná ztráta během uplynulých devadesáti let, což je jistě celkem potěšující zjištění. Deperditní je soubor třiceti ilustrací italského malíře Francesca Scaramuzzi (1803–1886)⁵⁵ vydaný lingvistou a literárním historikem Cesarem Feninim (1841–1895) jako *Galleria dantesca microscopica* (Milano : Ulrico Hoepli, 1880).⁵⁶ K jeho ztrátě zřejmě kvůli „kolibřímu“ formátu nejspíš došlo při některém z četných stěhování. Na druhou stranu se však objevilo **9** položek (sign. **Vrchlický 1645, 1646, 1666, 2557, 2711, 2764, 2830, 2832, 2833**), jež byly prokazatelně autentickou součástí

⁴⁵ Brtník, *O knihovně Jaroslava Vrchlického*, s. 8; týž, *Návštěvou u Jaroslava Vrchlického a Svatopluka Čecha. K informacím návštěvníků*, s. 10; týž, *Knihovny dvou básníků*, s. 41 a 42.

⁴⁶ Červený, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 203.

⁴⁷ Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 347.

⁴⁸ O něm Enzo Bottasso, *Dizionario dei bibliotecari e di bibliografi italiani dal XVI al XX secolo*, [Montevarchi] 2009, s. 284–285.

⁴⁹ Giuliano Mambelli, *Gli annali delle edizioni dantesche*, Bologna 1931.

⁵⁰ Giuliano Mambelli, *Le traduzioni della Divina Commedia e delle Opere Minori. Bibliografia dantesca*, *Giornale dantesco* 1925, ročník 8., číslo 2., s. 97–46, číslo 3, s. 193–224, číslo 4, s. 286–312.

⁵¹ O něm *Dizionario biografico degli Italiani*, 25. (1981), s. 65–67, srov. *Ottův slovník naučný nové doby*, 2./II. (1933), s. 1359–1360.

⁵² Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*.

⁵³ Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 167–218.

⁵⁴ Tamtéž, s. 85–103.

⁵⁵ O něm Thieme – Becker, 29., (1935), s. 531–532; Thieme – Becker – Vollmer (CD), Sa–Schmi, s. 229, k tomu srov. *Enciclopedia italiana*, 31. (1936), s. 4 a *Enciclopedia dantesca*, 5. (1976), s. 54.

⁵⁶ Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 201, č. 112, srov. též s. 85 a 111.

Vrchlického knihovny a které pozornosti dvojice Chiurlo – Stará unikly.⁵⁷ Pro úplnost byly do soupisu pojato rovněž **11** titulů (sign. **Vrchlický 2534, 2538, 2539 a 2540, 2698, 2699, 3044, 8139, 8140, 8141, 8226, 8393**), jimiž knihovnu doplnila Společnost Jaroslava Vrchlického až po spisovatelově smrti.⁵⁸

Vrchlického souboru dantian si starší literatura sice povšimla,⁵⁹ avšak zabývala se jí, až na jedinou výjimku v podobě práce Binda Chuirlo a Marie Staré, spíše nesoustavně. Zda „je to nejúplnější sbírka dantovské literatury u nás“, jak tvrdí Hana Vítková,⁶⁰ těžko soudit, v každém případě však jde o v mnoha směrech pozoruhodnou kolekci.

Nakolik si jí sám Vrchlický považoval, lze usuzovat již jen z toho, že v původním katalogu Ludmily Podlipské je uspořádána zcela odděleně i od ostatní italské literatury a z oněch výše zmiňovaných osmnácti sešitů je zapsána jako první, v sešitě číslo 1. Celek je rozdělen do tří částí, na prvním místě jsou Dantova díla v italštině, na druhém překlady a třetí skupinu tvoří sekundární literatura. Na rozdíl od ostatních sešitů zde díla nejsou striktně abecedně řazena.

Tento způsob v podstatě převzal do svého lístkového katalogu Vrchlického knihovny i Václav Brtník, kromě dochované části zahrnující písmena M – Z je zde malý soubor lístků „*Dante Alighieri*“, jehož první část, „*Díla v originále*“, je řazena chronologicky, další část, „*Překlady jeho děl*“, má základní rozdělení abecední podle jazyků (na prvním místě angličtina, jako poslední švédština) a dále je řazena rovněž chronologicky a až části třetí, „*Samostatné komentáře*“, čtvrtá „*O jeho životě, době, díle a pod.*“ a pátá „*Varia*“, které obsahují v podstatě jen odkazové lístky k hlavnímu katalogu, jsou víceméně řazena klasicky abecedně dle jmen autorů. Základní rozdělení do dvou skupin (Dantova díla a druhotná literatura k nim) provedli ve svém seznamu také Chiurlo a Stará, kteří se ostatně značnou měrou opírali o údaje Brtníkovy. V kartotéce Muzea Jaroslava Vrchlického jsou veškeré knihy řazeny abecedně. Soupis z roku 2019 knihy dělí vcelku logickým způsobem a ve výsledku podobně jako druhdy Václav Brtník. Na prvním místě stojí Dantova díla, která mají na úplném začátku postavena souborná vydání, následuje Božská komedie a nakonec ostatní spisy, přičemž každá skupina eviduje vždy nejprve originály a následně překlady. Knihy jsou řazeny chronologicky, pouze v překladech předtím uspořádány abecedně dle jazyků. Poté následuje druhá část, a to literatura o Dantovi, která je rozdělena na monografie a periodika, s tím, že jednotlivé položky obou skupin jsou řazeny abecedně podle jmen autorů, případně názvů knih a časopisů.

Stručná obsahová charakteristika dantovského souboru

Mezi Vrchlického dantiany se nachází celkem pět starých tisků z období do roku 1800, a sice z let 1544–1787.⁶¹ Jedná se vesměs o různá vydání Božské komedie a všechny tyto tisky jsou zahrnuty v prezentaci. Nejcennějšími položkami jsou mezi nimi bezesporu benátská edice Francesca Marcoliniho z roku 1544 (sign. **SCI e 18**, viz též v prezentaci)⁶² věnovaná Luigim

⁵⁷ Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 170, č. (7), srov. též s. 88; s. 173, č. (16), srov. též s. 89–90; s. 179, č. (34), srov. též s. 94; s. 186, č. (57), srov. též s. 94; s. 186, č. (57), srov. též s. 94; s. 193, č. (76); s. 197, č. (95), srov. též s. 97–98; s. 198, č. (97), srov. též s. 98; s. 201, č. (111); s. 205, č. (124). Pro lepší přehled jsou tato čísla v soupise psána do kulatých závorek.

⁵⁸ Tamtéž, s. 176–177, č. [25.IIa], [25.IIb], [25.III], [26] a [27], srov. též s. 90–91; s. 187, č. [59], srov. též s. 90–91; s. 195–196, č. [87], [89] a [92]; s. 204–205, č. [121]; s. 211, č. [144]. Pro lepší přehled jsou tato čísla v soupise psána do hranatých závorek.

⁵⁹ Červený, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 203; Brtník, *O knihovně Jaroslava Vrchlického*, s. 8; týž, *Návštěvou u Jaroslava Vrchlického*, s. 10; týž, *Knihovny dvou básníků*, s. 41 a 42; Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 90–94; Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 347–349.

⁶⁰ Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 347.

⁶¹ Konkrétně viz Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 168–170, č. 1, č. 3–(7), včetně bibliografie a starší literatury k exemplářům. Čísla 4 a 5 by správně měla tvořit jednu položku. Dále srov. tamtéž, s. 85–88.

⁶² K tomuto tisku podrobně tamtéž, s. 13–26 (též v prezentaci v příloze) a s. 169, č. 3. Viz též zde v textu pozn. č. 26.

Tonellim, o které již byla řeč výše, a souborné vydání Dantových spisů, Božské komedie na prvním místě, které uskutečnil hrabě Cristoforo Zapata de Cisneros v Benátkách u Antonia Zatty v letech 1757–1758 (sign. **Vrchlický 2552–2556**, sign. **Vrchlický 2552** viz též v prezentaci).⁶³ Luxusní vydání s bohatým mědirytinovým dekorem a rozsáhlým mědirytinovým ilustračním doprovodem představuje nejen první kritickou edici Dantova díla od poloviny 16. století, ale také první ilustrované vydání od roku 1596, přičemž jde o mimořádnou ukázkou italského výtvarného umění počátku 2. poloviny 18. století.

Dante Alighieri: *La commedia*. – Venezia : Francesco Marcolini, 1544
Dřevořezová úvodní ilustrace k Ráji (list [310]b = A04b)

⁶³ Podrobněji Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 168, č. 1, dále pak s. 86–88 (též v prezentaci v příloze).

Kromě těchto pěti položek vlastnil Jaroslav Vrchlický ještě 15 různých italských moderních edic Božské komedie spadajících do let 1826–1900 a čtyři vydání Nového života z let 1865–1902.⁶⁴ Z překladů Božské komedie, kromě svých vlastních, měl Jaroslav Vrchlický k dispozici dva různé překlady do angličtiny z let 1867 a 1873,⁶⁵ čtyři do francouzštiny z let 1852–1879,⁶⁶ dále po jednom do latiny, švédštiny a sicilského dialektu, o nichž bude ještě pojednáno níže, avšak nejvýznamnější část této skupiny znamenají překlady německé. Jde o třináct různých verzí Božské komedie v němčině v celkem devatenácti edicích,⁶⁷ k nimž je třeba připočíst ještě pět německých překladů Spisů, a sice Nový život v trojím různém provedení a po jednom O monarchii a Verše,⁶⁸ přičemž je nutno zdůraznit, že jediné překlady Spisů ve Vrchlického knihovně byly právě ty německé. Opravdu nepřehlédnutelná skupina překladů do němčiny, představuje, podobně jako výše uvedená vydání italská, ukázkovou kolekci svého druhu. Obsahuje totiž všechny významnější německé verze Božské komedie vzniklé v letech 1856–1901 a Spisů z let 1824–1879.

Na první pohled je zřejmé, že tuto část sbírky dantian Jaroslav Vrchlický shromáždil s ohledem na svou překladatelskou práci, a to především na Božské komedii. Svědčí o tom jak relativně značný počet originálních italských vydání od různých editorů a vykladačů, tak především ucelená řad reprezentativních klasických německých překladů doplněná několika verzemi anglickými a francouzskými. Na švédštinu a sicilský dialekt netřeba brát v této souvislosti ohled, a trochu překvapivě se to týká také latiny. V exempláři dosud jediného a velmi zdařilého překladu od Gaetana dalla Piazza (1768–1844)⁶⁹ *Dantis Alligherii Divina comoedia hexametris latinis reddita* (sign. **Vrchlický 2721**)⁷⁰ vydaného péčí Karla Witteho (1800–1883)⁷¹ v Lipsku u Johanna Ambrosia Bartha roku 1848, který se nachází ve Vrchlického knihovně, je nedotčen a není v něm rozřezán ani jediný arch. Nicméně výskyt četných, především německých jazykových verzí vcelku koresponduje s tím, co je známo o jazykové erudici Vrchlického i o způsobu jeho tvorby jako překladatele. Jaroslav Vrchlický znal jednak klasické jazyky, tedy latinu, řečtinu a částečně hebrejštinu, z moderních řečí pak jazyky románské, které mu byly zřejmě nejbližší, jmenovitě francouzština, italština a španělština. Učil se také angličtině, severským jazykům, maďarštině a ruštině, ale těmito jazyky nevládl plyně. Naopak ze všech cizích řečí, srovnatelně s mateřskou, bezpečně ovládal pouze němčinu. Když se učil cizím jazykům, běžně užíval německých učebnic a slovníků, pokud mu české nepřípadaly dostatečné. Stejně tak je známo, že se coby překladatel, jakkoli pracoval s originálními předlohami, výrazně opíral právě o německé verze, které mu zjevně byly nápomocny i v případě Božské komedie a překladů z italštiny vůbec. Ostatně někteří badatelé tvrdí, že v případě jeho španělských překladů bylo často překládáno přímo z němčiny. Prokazatelně se Vrchlický učil kupř. maďarštině teprve ve chvíli, kdy měl již za sebou několik překladů z tohoto jazyka, tudíž v tomto případě mu byla němčina zřejmě víc než významnějším prostředníkem. Naznačené okolnosti ovšem nijak nemohou a ani se nesnaží zpochybnit Vrchlického erudici, překladatelské umění či snad kvalitu

⁶⁴ Konkrétně viz Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 170–175, č. 8–22 a s. 185, č. 51–54, tam i odkazy na bibliografie a starší literaturu k exemplářům, dále též s. 88–90.

⁶⁵ Tamtéž, s. 175, č. 23–24 včetně bibliografie a starší literatury k exemplářům, dále s. 91.

⁶⁶ Tamtéž, s. 177–175, č. 28–30.b, s bibliografií a starší literaturou, dále s. 91–92.

⁶⁷ Tamtéž, s. 179–184, č. 33–49, s bibliografií a starší literaturou k exemplářům, dále s. 92–94.

⁶⁸ Tamtéž, s. 186–187, č. 55–58 a s. 188, č. 60, s bibliografií a starší literaturou, dále též s. 94–95.

⁶⁹ O něm Manfrin Agostino Provedi, *Cenni storici sulla traduzione in versi esametri latini della Divina commedia di Dante Alighieri eseguita dall' Abate Don Gaetano dalla Piazza*, Venezia 1882, s. 19–30; Tullio Motterle, *L'abate Gaetano dalla Piazza, traduttore di Dante*, Vicenza 1993, s. 18–28.

⁷⁰ O knihovně Jaroslava Vrchlického, s. 8; Brtník, Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 91, č. 18 (uvedeno mezi italskými vydáními); Brtník, *Knihovny dvou básníků*, s. 42; Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 178–179, č. 32 (s chybnou starou sign. „4504“ místo „4505“), srov. též s. 91.

⁷¹ *Allgemeine Deutsche Biographie*, 43. (1898), s. 595–599.

jeho překladů, které si ostatně po zásluze vysoce cenilo i nemálo rodilých mluvčích, ač ne vždy bezvýhradně. Například italský bohemista Emilio Teza podrobil některé z Vrchlického překladatelských prací určité dílčí kritice. Jednalo se však o jednotliviny a nikoli věci zásadní. Jinak není snad třeba zdůrazňovat, že Vrchlického uvedená překladatelská metoda, zejména v případě básnických textů, nebyla a není nijak výjimečná a že u kvalitního překladatele z pro něho cizích jazyků hraje snad větší roli míra, do jaké ovládá jazyk mateřský než dané řeči cizí.⁷²

Mezi sekundární literaturou čítající celkem 84 položek⁷³ lze pak rozeznat dvě hlavní obsáhlejší a významnější části, a sice jednak spisy biografického charakteru věnované Dantovi, případně Beatrici, a dále pak rozbory Dantova díla, především Božské komedie. Jsou zde také dva dantovské výkladové slovníky, obrazové publikace a různé specializované studie.

Špičkový sbírkový předmět této skupiny představuje bezesporu publikace *Luca's Signorelli's Illustrationen zu Dante's Divina commedia* (sign. **Vrchlický 2567**, viz též v prezentaci),⁷⁴ kterou vydal roku 1892 německý katolický duchovní, církevní historik a badatel v oboru dějin umění Franz Xaver Kraus (1840–1901).⁷⁵ Jde o cyklus heliografických snímků jedenácti fresek renesančního malíře Luky Signorelliho (ca 1450–1523)⁷⁶ s motivy z Božské komedie doprovázený Krausovým rozbohem obsahujícím pochopitelně také citace příslušných pasáží Dantova díla. Jaroslav Vrchlický si do svého exempláře perem zaznamenal vlastní české verze těchto německých úryvků. Jeho texty, až na jednu výjimku překlady veršů z Očistce, představují zřejmě korigovanou verzi druhého vydání Vrchlického překladu z roku 1891⁷⁷ a mnohem více se blíží podobě publikované ve vydání třetím (1901)⁷⁸, ačkoli i zde lze nalézt několik drobných odlišností.

Z periodik věnovaných dantovským studiím je součástí Vrchlického knihovny čtvrtý a zároveň poslední ročník časopisu *L'Alighieri* z let 1892–93 obsahující tři čísla (sign. **Vrchlický 2568**, viz též v prezentaci).⁷⁹ K tomu Vítková poznamenává, bohužel bez dalších konkrétních dokladů, že „korespondence ukazuje, že [Vrchlický] znal i ročníky předcházející“,⁸⁰ tedy první, druhý a třetí z let 1889–1892, což lze ostatně tak jako tak alespoň předpokládat. Časopis byl založen v dubnu 1889 a během vydávání čtvrtého ročníku zemřel v říjnu roku 1892 zemřel jeho redaktor Francesco Pasqualigo (1821–1892).⁸¹ Druhé číslo ze sklonku roku 1892 proto zahajuje jeho nekrolog. Třetí a vůbec poslední číslo redigoval jeho bratr Cristoforo Pasqualigo (1833–1912).⁸² Na jejich časopis navázalo periodikum *Giornale dantesco*, jehož prvních sedm ročníků

⁷² K těmto otázkám srov. Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 348, 350, 355 a 356 a Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 95–96. K výtkám Emilia Tezy srov. Seidl, Ivan: *Jaroslav Vrchlický a Emilio Teza v kontextu česko-italských literárních a kulturních vztahů. Vzájemná korespondence z let 1885–1901*, Opera Universitatis Purkynianae Brunensis = Spisy Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně, číslo 280, Brno 1988, zvl. s. 54–56.

⁷³ Konkrétně viz Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 188–211, č. 60–[144] včetně bibliografií a sekundární literatury, dále srov. též s. 96–103.

⁷⁴ Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 91, č. 31 (uvedeno bez staré signatury se zkomoleným názvem „*Illustrationen zu Dantes Divina Comedia*“ mezi překlady Božské komedie); Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 205, č. 122.

⁷⁵ O něm *Neue Deutsche Biographie*, 12. (1980), s. 684–685.

⁷⁶ *Dizionario biografico degli Italiani*, 92. (2018), s. 551–557.

⁷⁷ Dante Alighieri: *Božská komedie*. [2]. *Očistec*. Přeložil Jaroslav Vrchlický. – Druhé, valně opravené a místy přepracované vydání. – Praha : Jan Otto, 1891.

⁷⁸ Dante Alighieri: *Božská komedie*. [2]. *Očistec*. Přeložil Jaroslav Vrchlický. – Třetí definitivní vydání. – Praha : Jan Otto, 1901. Vydání první je z roku 1880.

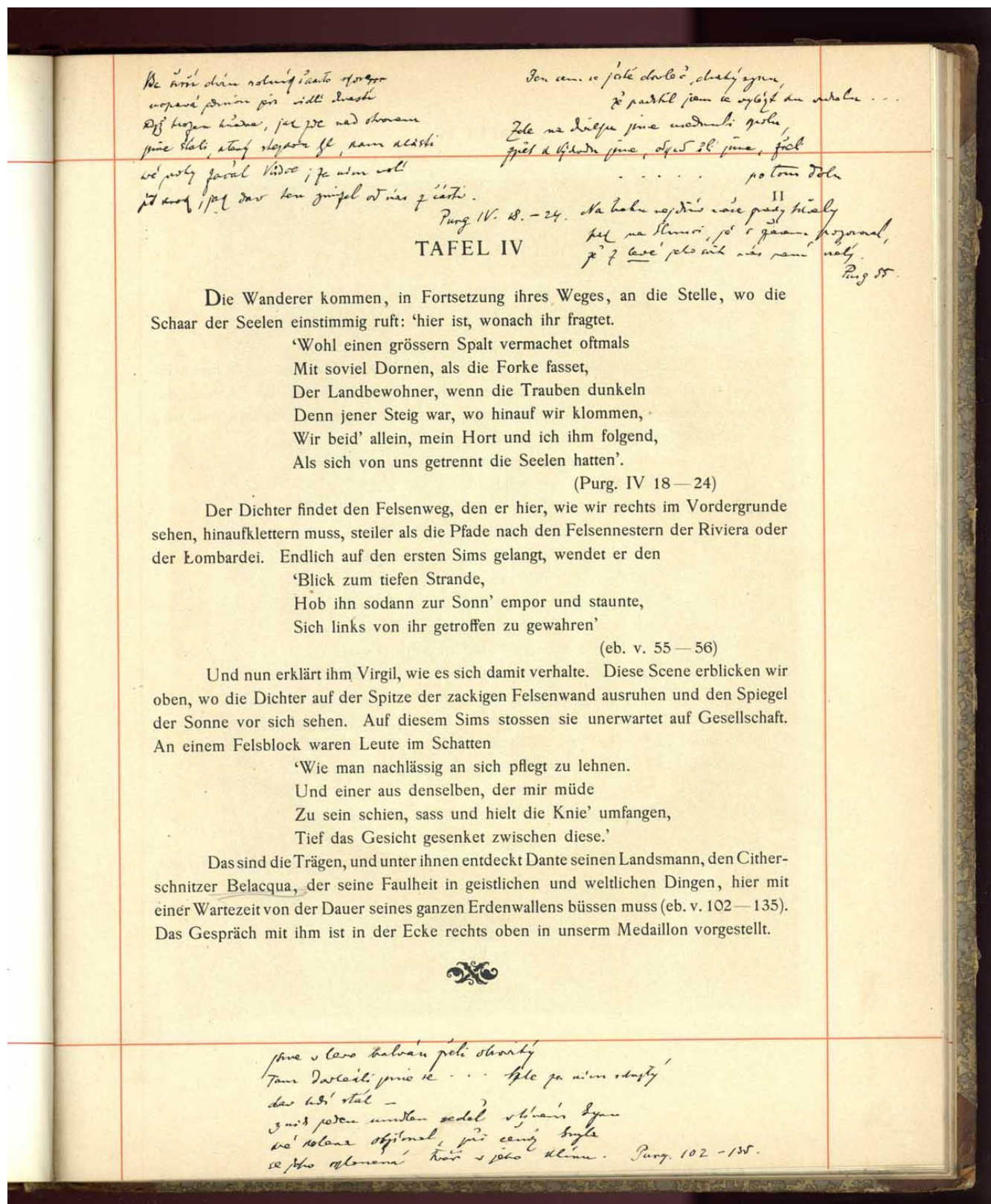
⁷⁹ Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 92, č. 62; Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 357; Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 208, č. 135 (s jedním chybným odkazem na bibliografii a s nesprávnou poznámkou), srov. též s. 102.

⁸⁰ Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 357.

⁸¹ *Enciclopedia dantesca*, 4. (1973), s. 337.

⁸² *International Standard Name Identifier - ISNI* (dostupné z: <https://isni.org/isni/0000000078538581>).

z let 1893–1897, které redigoval významný dantovský badatel Giuseppe Lando Passerini (1858–1932),⁸³ měl Vrchlický rovněž ve své knihovně (sign. **Vrchlický 2558–2566**, ročníky 3. a 6. jsou zde po dvou exemplářích).⁸⁴

Vrchlického vlastnoruční perem psané překlady Dantových versů v Krausově publikaci

⁸³ *Enciclopedia dantesca*, 4. (1973), s. 341; nověji Bottasso, *Dizionario dei bibliotecarii*, s. 349.

⁸⁴ Brtník, *O knihovně Jaroslava Vrchlického*, s. 8; Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 93, č. 87-94; Brtník, *Knihovny dvou básníků*, s. 42; Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 348; Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 208–210, č. 136–142, srov. též s. 102.

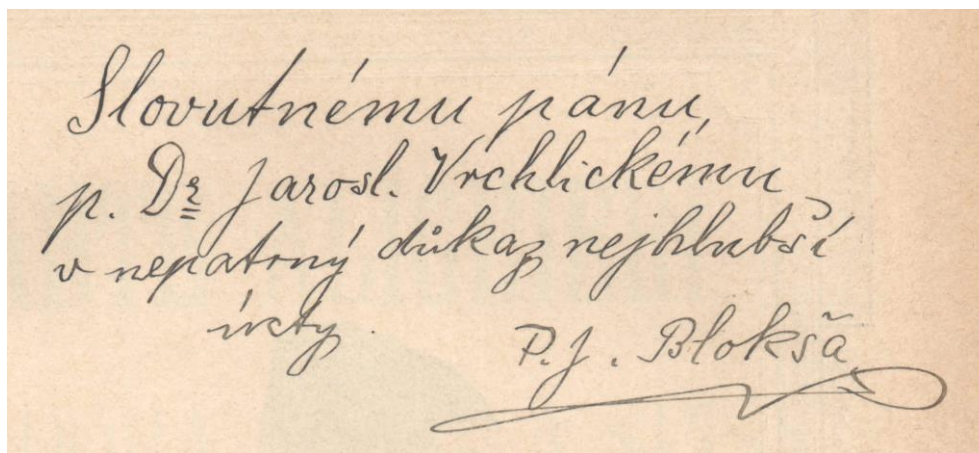
V knižním celku pak překvapí takřka úplná absence bibliografických příruček, snad jen s výjimkou publikace *Un decennio di bibliografia dantesca 1891–1900*, kterou sestavili již zmiňovaný Passerini a Curzio Mazzi (1849–1923),⁸⁵ knihovník a literární historik (sign. **Vrchlický 2761**, viz též v prezentaci).⁸⁶ Pozoruhodný je v tomto ohledu fakt, že Vrchlického knihovna obsahuje rejstřík (sign. **Vrchlický 2667**)⁸⁷ ke klasické bibliografii Paula Colomba de Batines (1813–1855),⁸⁸ avšak bibliografii samotnou nikoli.

Tato posledně uvedená okolnost nasvědčuje tomu, že Jaroslav Vrchlický nepřistupoval k budování své sbírky jako klasický sběratel bibliofil a bibliograf, nýbrž spíše jako čtenář a uživatel. I v rámci celku sekundární dantovské literatury lze postřehnout opět určitou intenci, se kterou Vrchlický dané knihy shromažďoval, a která zjevně koresponduje s tím, co již bylo naznačeno výše, totiž že tak činil především s ohledem na svou literární a překladatelskou práci. Převaha titulů věnovaně Dantově biografii a výkladům Božské komedie naznačuje básníkovu snahu co nejvíce se obeznámit s Dantovým životem i s dobovými poměry a zároveň maximálně porozumět dílu, které překládal.⁸⁹

Vrchlického dantiana s dedikacemi

Stejně jako v celé knižní sbírce Jaroslava Vrchlického, tak i v dantovském celku se vyskytují exempláře knih básníkovi vlastnoručně dedikovaných, ať již autory, nebo osobními přáteli. Mezi dantiany jich není tak mnoho, aby nebylo možno je všechny uvést a zahrnout je také do prezentace.

Katolický duchovní a spisovatel Jan Blokša (1861–1923)⁹⁰ patřil ve své době k nečetným, o to však významnějším českým vykladačům Danta, jehož dílo, v našem prostředí tehdy málo reflektované, usilovně propagoval. Vysoce hodnotil Vrchlického překlady Božské komedie, s básníkem byl v srdečném osobním i korespondenčním kontaktu a daroval mu jako „*nepatrný důkaz nejhlubší úcty*“ exemplář svého biografického spisu *Dante Alighieri, jeho doba, život a spisy* vydaného roku 1892 v tiskárně rajhradských benediktinů v Brně (sign. **Vrchlický 2720**, viz též v prezentaci).⁹¹

⁸⁵ Bottasso, *Dizionario dei bibliotecarii*, s. 299.

⁸⁶ Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 93, č. 84; Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 348; Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 200, č. 107, srov. též s. 102.

⁸⁷ Bacchi della Lega, Alberto: *Indice generale della Bibliografia Dantesca compilata dal signor Visconte Colomb de Batines*. – Bologna : Gaetano Romagnoli, 1883. Srov. Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 93, č. 78 (se zkomoleným jménem „Colombà de Bastinco“); Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 190, č. 67, srov. též s. 102.

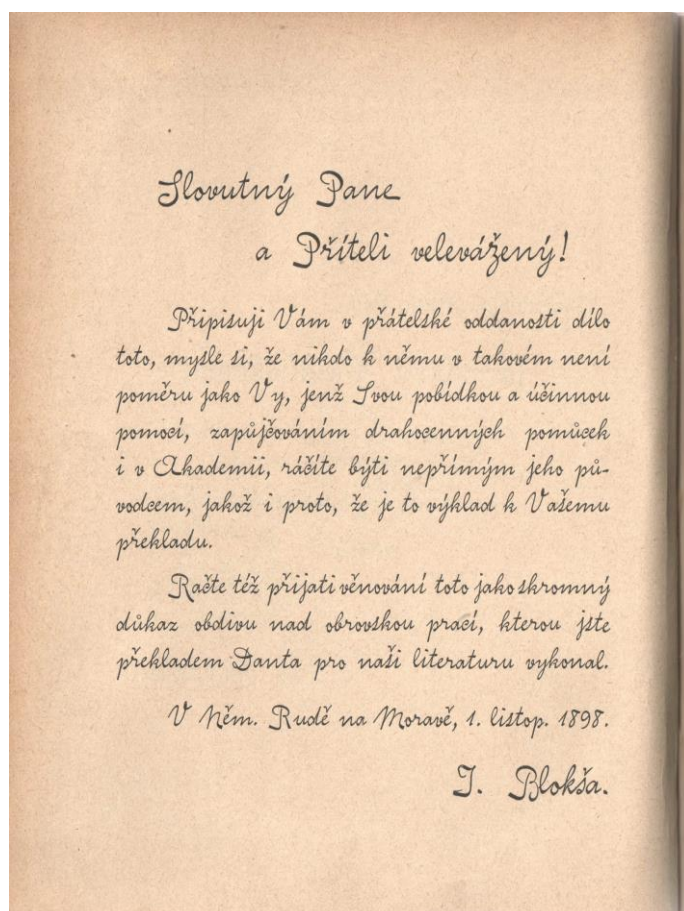
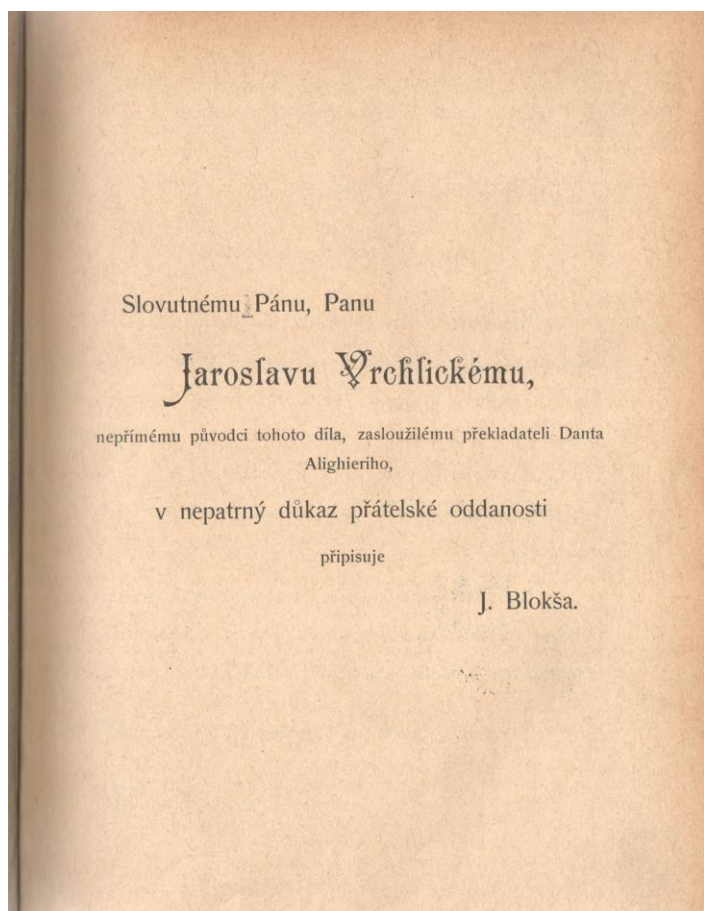
⁸⁸ *Enciclopedia italiana*, 10. (1931), s. 777; *Enciclopedia dantesca*, 2. (1970), s. 54–55.

⁸⁹ K tomu srov. Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 102–103.

⁹⁰ O něm *Lexikon české literatury*, 1. (1985), s. 254.

⁹¹ Červený, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 203; Brtník, *O knihovně Jaroslava Vrchlického*, s. 8; Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 94, č. 128; Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 348; Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 191, č. 71, srov. též s. 97.

V letech 1899 a 1900 pak Blokša vydal první dvě části svého výkladu Božské komedie, Peklo a Očistec (sign. **Vrchlický 2777** a **2778**, sign. **Vrchlický 2777** viz též v prezentaci),⁹² připravovaná část třetí, věnovaná Ráji, nakonec nikdy nevyšla, pravděpodobně z důvodů finančních. Tentokrát Jan Blokša adresoval Jaroslavu Vrchlickému dvě tištěné dedikace v první části svého díla, v nichž oceňuje Vrchlického překlady, děkuje mu za všestrannou pomoc a dokonce ho označuje za „nepřímého původce“ vlastní práce.

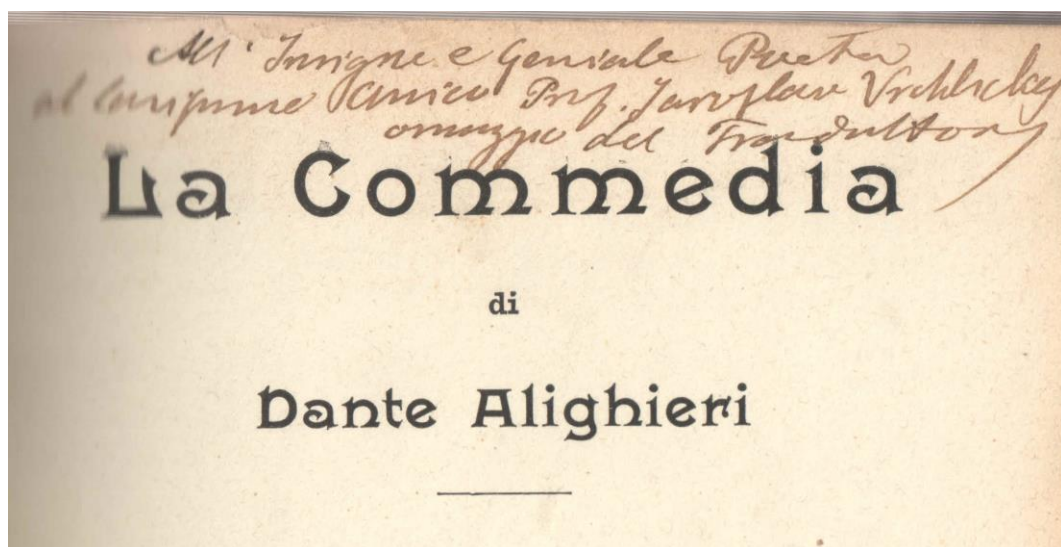

Výtisk svého překladu Božské komedie do sicilského dialektu, *La Commedia di Dante Alighieri*, vydaného v Messině roku 1904, věnoval Jaroslavu Vrchlickému básník, literární kritik a překladatel Tommaso Cannizzaro (1838–1931).⁹³ Tento Sicilan a rodák právě z Messiny patřil k Vrchlického blízkým přátelům, ač se osobně nikdy nesetkali a udržovali spolu jen korespondenční kontakt, zato však poměrně důvěrný a především dlouhodobý. Rukopisná dedikace na titulní straně knihy, „*All' Insigne e Geniale Poeta al Carissimo amico Prof[essore]. Jaroslav Vrchlický omaggio del Traduttore*“, která v českém překladu zní: „Znamenitému a geniálnímu básníkovi, drahému příteli profesoru Jaroslavu Vrchlickému věnuje překladatel“ (srov. sign. **Vrchlický 2754**, viz též v prezentaci).⁹⁴ Vrchlický takto poštou obdržel řadu publikací z ciziny a sám stejným způsobem do ciziny zasílal svá díla, tedy alespoň tam, kde je mohl uplatnit. Kupříkladu Tommaso Cannizzaro ovládal český jazyk jen částečně a s Jaroslavem Vrchlickým si vyměňovali dopisy psané ve francouzštině.

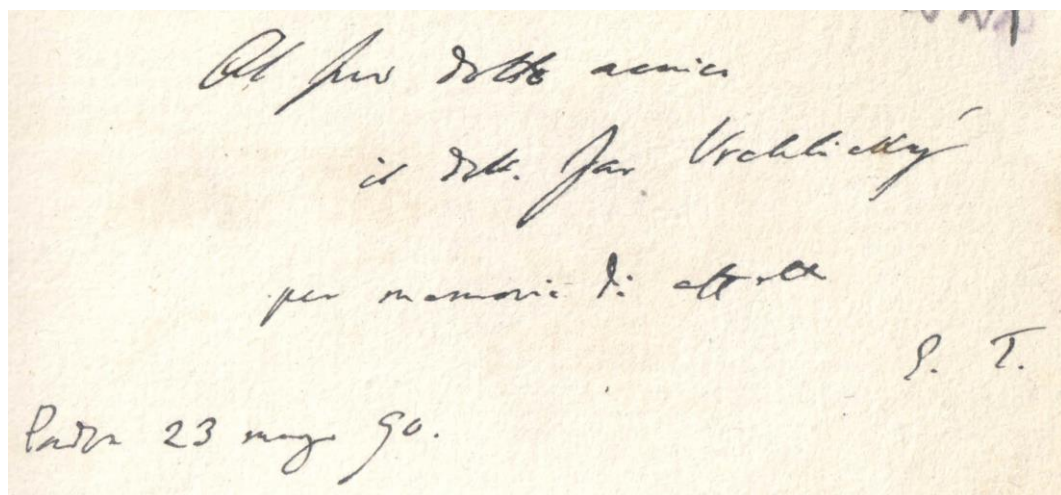
⁹² Červený, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 203; Brtník, *O knihovně Jaroslava Vrchlického*, s. 8; Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 94, č. 132; Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 348; Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 191, č. 72.I a 72.II, srov. též s. 99.

⁹³ Viz *Dizionario Biografico degli Italiani*, 18. (1975), s. 141–147; srov. *Enciclopedia Italiana*, 8. (1930), s. 740.

⁹⁴ Brtník, *O knihovně Jaroslava Vrchlického*, s. 8; Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 91, č. 26 (bez uvedení staré signatury); Brtník, *Knihovny dvou básníků*, s. 42; Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 185, č. 53, srov. též s. 90 (zde chybně vrocení a místo vydání „1880 v Miláně“).

Lze říci, že exemplář italské edice Dantova spisu Nový život (sign. **Vrchlický 2760**, viz též v prezentaci),⁹⁵ již publikoval roku 1885 Tommaso Casini (1859–1917)⁹⁶ a která je součástí Vrchlického dantovské kolekce, patří mezi ty cennější již jen sám o sobě. Jedná se totiž o jeden z dvaceti přednostních výtisků tohoto vydání a jako číslo 16. jej původně obdržel Emilio Teza (1831–1912).⁹⁷ Tento italský jazykovědec, bohemista a významný překladatel řady zásadních děl české literatury 19. století do italštiny jej však 23. března 1890 daroval Jaroslavu Vrchlickému a opatřil rukopisnou dedikací „*Al più dotto amico il dott[ore]. Jar[oslav]. Vrchlický per memoria di [...?]. E[milio]. T[eza]. Padova 23 marzo [18]90*“, tedy „*Nejučenějšímu příteli, doktoru Jaroslavu Vrchlickému, v upomínku na [...?] Emilio Teza, Padova, 23. března 1890*“. Vrchlický prostřednictvím svých překladů zpřístupňoval italskou literaturu českým čtenářům, Teza stejným způsobem propagoval české písemnictví v Itálii a oba muži spolu udržovali živý korespondenční styk, osobně se neznali. Emilio Teza jako nadaný a erudovaný filolog ovládal český jazyk nesrovnatelně lépe než Vrchlický italštinu, tudíž byl schopen korigovat nepřesnosti ve Vrchlického překladech, což básník občas těžce nesl.⁹⁸

⁹⁵ Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 91, č. 20; Kašpar, „*Onorate l'altissimo poeta!*“, s. 185, č. 53, srov. též s. 90.

⁹⁶ K němu viz *Dizionario Biografico degli Italiani*, 21. (1978), s. 363–369 a *Enciclopedia dantesca*, 1. (1970), s. 860–861. Srov. *Enciclopedia Italiana*, 9. (1931), s. 308.

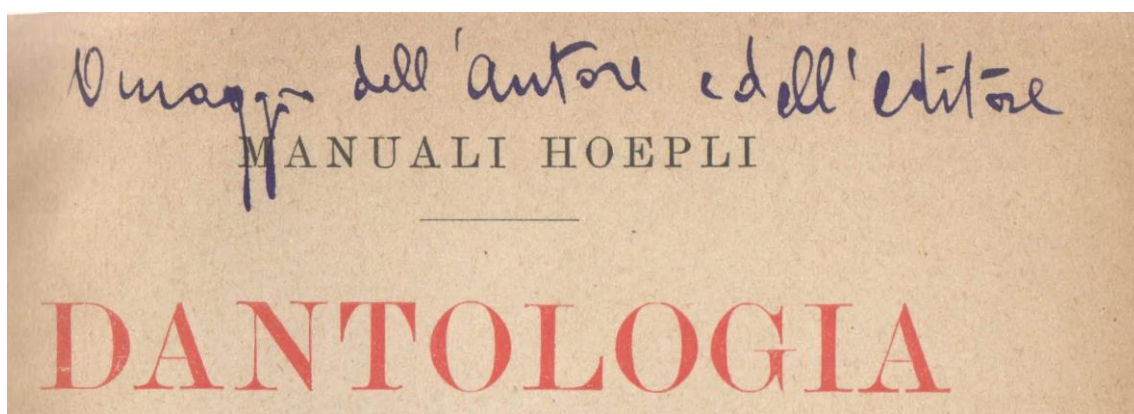
⁹⁷ Viz *Enciclopedia Italiana*, 33. (1937), s. 765.

⁹⁸ 51 dopisů Emila Tezy Jaroslavu Vrchlickému je uloženo v Literárním archivu PNP. Vzájemnou korespondenci Tezy a Vrchlického z let 1885–1901 vydal Seidl, *Jaroslav Vrchlický a Emilio Teza*. K Tezovým výhradám k Vrchlického překladům viz tamtéž, s. 54–56.

Periodický sborník *Strenna dantesca*, jenž vyšel ve dvou ročnících v letech 1902 a 1903, uspořádali italští spisovatelé Orazio Bacci (1864–1917)⁹⁹ a Giuseppe Lando Passerini. Bacci byl zetěm literárního kritika a editora Božské komedie Isidora del Lungo (1841–1927)¹⁰⁰ a Passerini patřil k významným badatelům v oboru, mimo jiné též redigoval časopis *Giornale dantesco*. Jaroslav Vrchlický měl ve své knihovně první ročník *Strenny* (sign. **Vrchlický 2816**, viz též v prezentaci),¹⁰¹ v němž je italská rukopisná dedikace „Roma 1. II. 1907. Ricordando M. K.“, tedy „se vzpomínkou“ datovaná v Římě 1. února 1907 a podepsaná pouze iniciálami M. K. Pokud se toto neadresné věnování vztahuje k Vrchlickému, což rozhodně není nepravděpodobné, lze, zatím jen čistě hypoteticky, uvažovat o Marii Kalašové (1854–1937),¹⁰² přičemž tato otázka zůstává předmětem dalšího výzkumu.

Druhé vydání příručky *Dantologia*, jejímž autorem je Giovanni Andrea Scartazzini (1837–1901),¹⁰³ švýcarský evangelický pastor, spisovatel, literární kritik a jeden z nejvýznamnějších dantovských učenců, realizoval stejně jako předchozí edici milánský nakladatel Ulrico Hoepli roku 1894 (sign. **Vrchlický 2829**, též prezentace).¹⁰⁴ Svazek s nakladatelskou vazbou obsahuje rukopisnou dedikaci „Omaggio dell' autore e dell' editore“ ve smyslu „věnuje autor a nakladatel“, která sice není adresná, avšak s velkou pravděpodobností ji lze vztáhnout k Vrchlickému.

⁹⁹ Viz *Dizionario Biografico degli Italiani*, 5. (1963), s. 258–261; *Enciclopedia dantesca*, 1. (1970), s. 489.

¹⁰⁰ Viz *Dizionario Biografico degli Italiani*, 38. (1990), s. 337–341.

¹⁰¹ Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 93, č. 85 (s chybným vročením 1903); Kašpar, „Onorate l'altissimo poeta!“, s. 189, č. 66 (s chybným údajem, že svazek zahrnuje i druhý ročník z roku 1903).

¹⁰² O ní *Lexikon české literatury*, 2./II. (1993), s. 622–623; srov. též např. např. *Ottův slovník naučný nové doby*, 3./I. (1934), s. 438.

¹⁰³ *Neue Deutsche Biographie*, 22. (2005), s. 484–485.

¹⁰⁴ Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 93, č. 71 (uvedeno jako „(Manuali Hoepli). Dantologia. 1894.“); Vítková, *Knihovna Jaroslava Vrchlického*, s. 348; Kašpar, „Onorate l'altissimo poeta!“, s. 203, č. 117, srov. též s. 101.

Švédský romanista Edvard Lidforss (1833–1910)¹⁰⁵ vydal ve Stockholmu v letech 1902–1903 svůj překlad Dantovy *Božské komedie* do švédštiny. Publikace vyšla ve třech částech obsahujících vždy nejprve text příslušné básně a následně k němu zvlášť připojený výklad. Exemplář z knihovny Jaroslava Vrchlického (sign. **Vrchlický 1633**, viz též prezentaci)¹⁰⁶ je však svázan ve dvou svazcích, přičemž první v sobě soustřeďuje všechny tři textové části a druhý výklady. Tuto knihu Vrchlický získal darem od překladatele, jak je patrné z rukopisné dedikace „Till Herr Universitetsprofessorn D[okto]r. Jaroslav Vrchlický, den čechiske Dantetalkaren, en varm hyllningsgard fran Hans svenske kolega Edvard Lidforss“ v prvním svazku, která v českém překladu zní přibližně takto: „Panu univerzitnímu profesoru, doktoru Jaroslavu Vrchlickému, českému vykladači Danta, s úctou vzdává hold jeho švédský kolega Edvard Lidforss“. Nejspíš právě sám překladatel ji předtím nechal opatřit vazbou z modré kozinky kombinované s plátnem stejné barvy, kterou zhotovil stockholmský knihař Ivar Öhrnberg.

Till
Herr Universitetsprofessorn Dr. Jaroslav Vrchlický,
den čechiske Dantetalkaren,
en varm hyllningsgard
fran
Hans svenske kolega
Edvard Lidforss.

Kriminolog Alfredo Niceforo (1876–1960)¹⁰⁷ sepsal o Dantově Pekle pozoruhodné pojednání inspirované tehdy proslulými teoriemi Cesara Lombrosa (1835–1909),¹⁰⁸ který se ostatně již předtím a v podobném duchu Božskou komedií sám zabýval. Niceforův spis také nepochybně patří k nejkurióznějším předmětům Vrchlického knižní sbírky, který je díky vlastnoruční autorské dedikaci o to cennější po stránce kulturně historické. Niceforo jeden exemplář svého díla, příznačně nazvaného *Criminali e degenerati dell' Inferno Dantesco* a vydaného v roce 1898 (sign. **Vrchlický 2644**, viz též prezentaci)¹⁰⁹ věnoval Jaroslavu Vrchlickému, jak je patrné z rukopisného darovacího přípisu částečně oříznutého při převazbě

¹⁰⁵ Svenskt biografiskt lexikon, 22. (1977–1979), s. 697.

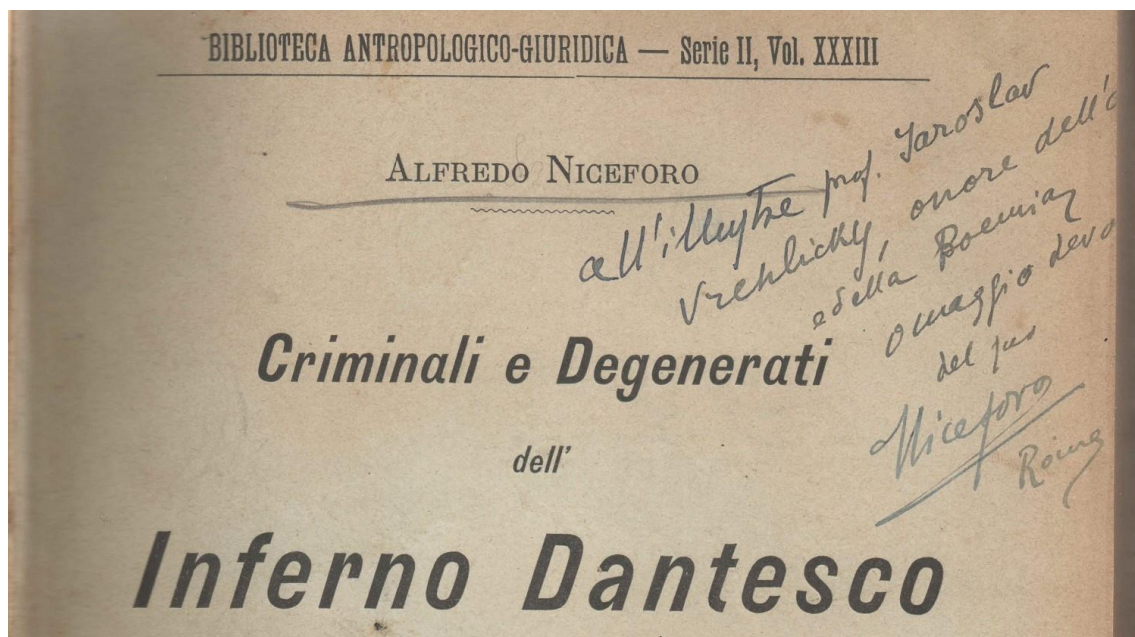
¹⁰⁶ Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 92, č. 55 (uvedeno se zkomoleným příjmením překladatele „Lidsforss“); Kašpar, „Onorate l'altissimo poeta!“, s. 184, č. 50 (s nepřesným údajem, že „třetí část vyšla roku 1903“), srov. též s. 91 (s chybnou informací, že jde o neúplný exemplář).

¹⁰⁷ *Dizionario Biografico degli Italiani*, 78. (2013), s. 439–441.

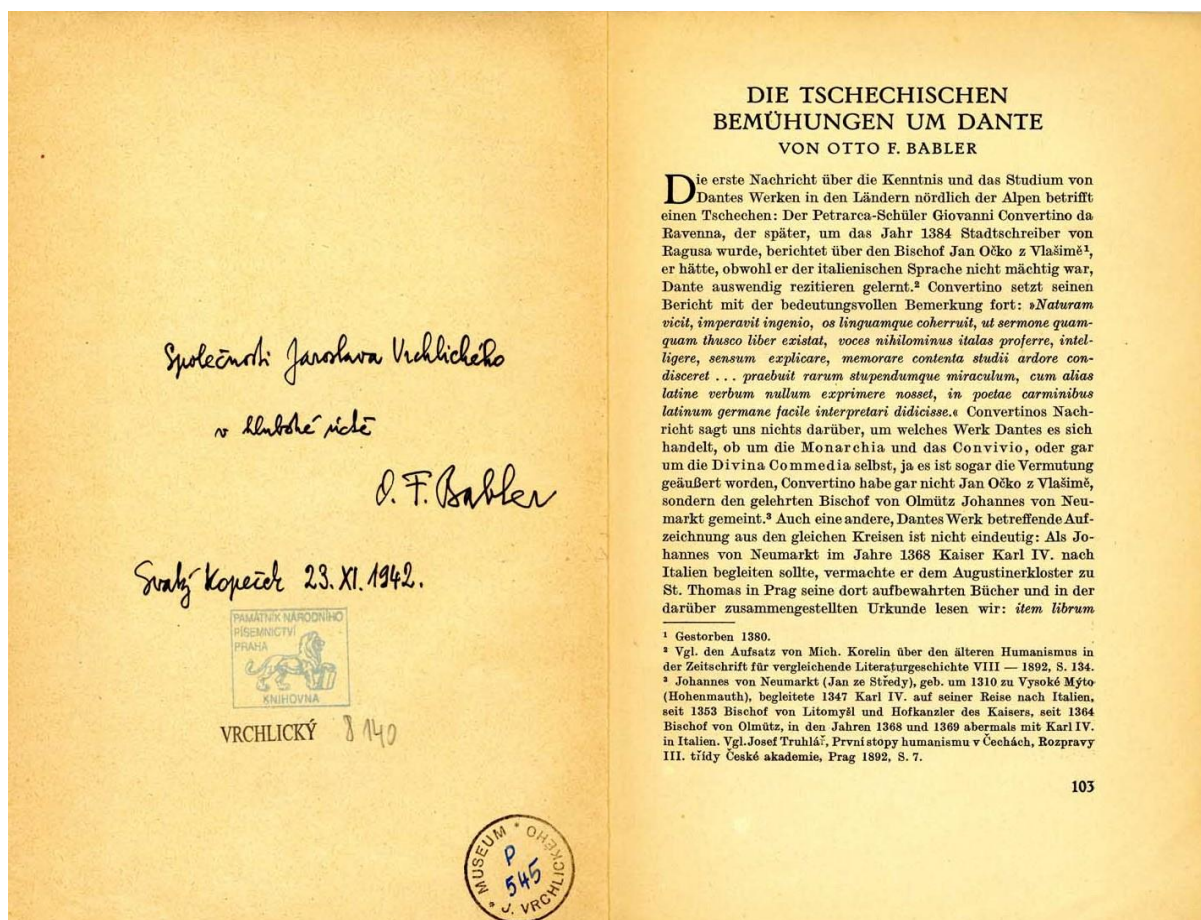
¹⁰⁸ *Dizionario Biografico degli Italiani*, 65. (2005), s. 548–553; srov. *Enciclopedia Italiana*, 21. (1934), s. 442 a *Österreichisches biographisches Lexikon 1815–1950*, 5. (1971), s. 304–305.

¹⁰⁹ Chiurlo – Stará, *La biblioteca italiana del Vrchlický*, s. 93, č. 82; Kašpar, „Onorate l'altissimo poeta!“, s. 199–200, č. 104, srov. též s. 99.

„All' illustre prof[essore]. Jaroslav Vrchlický, onore dell' /Austria/ e della Boemia Omaggio devo/to/ del suo Niceforo, Roma“, která v českém překladu zní: „Slovutnému profesoru Jaroslavu Vrchlickému, chloubě Rakouska a Čech. S oddaným věnováním váš Niceforo, Řím“.

Badatelský výzkum knihovny Jaroslava Vrchlického není zdaleka ukončen, ani dantovská sbírka nebyla ještě v úplnosti detailně prozkoumána, lze tedy do budoucna očekávat jistě ještě řadu pozoruhodných nových zjištění a doplňujících informací.

Separát vlastní dantovské studie ze sborníku Deutsches Dante-Jahrbuch z roku 1942 daroval Společnosti Jaroslava Vrchlického Otto František Babler

Přehled použitých zdrojů

citovaných v úvodní studii a v .pdf přílohách prezentace včetně skenovaných textů

Adams

Adams, Herbert Mayow: *Catalogue of Books printed on the Continent of Europe 1501-1600 in the Cambridge Libraries*, 1.-2. – Cambridge : Cambridge University Press, 1967

Adelung – Rotermund – Günther, *Gelehrtenlexikon*

Adelung, Johann Christoph – Rotermund, Heinrich Wilhelm – Günther, Otto: *Fortsetzung und Ergänzungen zu Christian Gottlieb Jöchers allgemeinem Gelehrten-Lexico*, 1.-7. (A. – Romulaeus). – Leipzig (1., 2., 7.) ; Delmenhorst (3.) ; Bremen (4., 5., 6.) : Johann Friedrich Gleditsch (1., 2.) ; Georg Jöntzen (3., 4.) ; Johann Geog Heyse (4., 5., 6.) ; Deutsche Gesellschaft (7.) ; Karl Wilhelm Hiersemann (7.), 1784–1897

AHMP, MHMP I., referát IV., SPO, PP

Archiv hlavního města Prahy, fond Magistrát hlavního města Prahy I. 1764-1949 (1993), Referát IV. – popisní, Soupis pražského obyvatelstva 1830-1910 (1920), Pražští příslušníci

Allgemeine Deutsche Biographie (ADB)

Allgemeine Deutsche Biographie, 1.-56. – Leipzig : Karl Duncker ; Peter Humblot, 1875–1912 (srov. též novotisk Berlin : Karl Duncker ; Peter Humblot, 1967–1971)

De Backer – Sommervogel

De Backer, Aloys – De Backer, Augustin – Sommervogel, Carlos – Carayon, Auguste – Bliard, Pierre – Rivière, Ernest Marie: *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus*, 1.-12. – Bruxelles ; Paris : Oskar Schepens ; Alphonse Picard (1.-10.) ; Auguste Picard (11.-12.), 1890–1932 (srov. též novotisky Louvain : Éditions de la Bibliothèque S.J., 1960 a Eastford, Martino Publishing, 1998)

Barbi

Barbi, Michele: *Della fortuna di Dante nel secolo XVI.* – Pisa : Tipografia Nistri, 1890

Bartsch

Bartsch, Adam: *Le peintre-graveur*, 1.-21. Vienne : J. V. Degen (1.-15.) ; Pierre Merchetti (16.-21.), 1803–1821 (srov. též celou řadu novotisků)

Baudrier

Baudrier, Henri – Baudrier, Julien (ed.): *Bibliographie lyonnaise. Recherches sur les imprimeurs, libraires, relieurs et fondeurs de lettres de Lyon au XVIe siècle*, 1.-12. – Lyon (1.) ; Paris (2.-12.) : Auguste Brun (1.) ; Louis Brun (2.) ; Alphonse Picard (2.-12.), 1895-1921 + Tricou, Georges: *Bibliographie lyonnaise. Tables.* – Genève : Eugénie Droz, 1950 (srov. též novotisky Paris : Fernand de Nobele, 1964–1965 a Genève : Slatkine Reprints, 1999)

BNF

Bibliothèque nationale de France – Catalogue général [dostupné z: <http://catalogue.bnf.fr/>]

Borecký – Brtník

Borecký, Jaromír – Brtník, Václav: *O knihovně a museu Jaroslava Vrchlického. K informaci návštěvníků.* – Praha : Společnost Jaroslava Vrchlického, [1923]

Bottasso

Bottasso, Enzo: *Dizionario dei bibliotecari e di bibliografi italiani dal XVI al XX secolo.* – [Montevarchi] : Accademia valdarnese del Poggio, 2009

Brtník (1927)

Brtník, Václav: *O knihovně Jaroslava Vrchlického*. Literární rozhledy 1927–28, ročník 12., číslo 1, s. 7–11

Brtník (1930)a

Brtník, Václav: *Návštěvou u Jaroslava Vrchlického a Svatopluka Čecha*. Literární rozhledy 1929–30, ročník 14., číslo 4, s. 160–166

Brtník (1930)b

Brtník, Václav: *Návštěvou u Jaroslava Vrchlického a Svatopluka Čecha. K informaci návštěvníků musea Vrchlického a Čechova při Veřejné a univerzitní knihovně v Praze*. – Praha : Společnost Jaroslava Vrchlického, [1930]

Brtník (1930)c

Brtník, Václav: *První česká literární musea*. Naše kniha 1930, ročník 11., číslo 17–18, s. 261–263

Brtník (1931)

Brtník, Václav: *Knihovny dvou básníků*. Bibliofil 1931, ročník 8., číslo 4, s. 40–45

Brulliot

Brulliot, François: *Dictionnaire des monogrammes...*, 1.–3. – Munich : Jean George Cotta, 1832–1834

Brunet, Manuel (1810)

Brunet, Jacques Charles: *Manuel du libraire et de l'amateur de livres...*, 1.–3. – [1. vydání]. – Paris : Jacques Charles Brunet ; Pierre François Jean Baptiste, 1810

Brunet, Manuel (1814)

Brunet, Jacques Charles: *Manuel du libraire et de l'amateur de livres...*, 1.–4. – [2. vydání]. – Paris : Jacques Charles Brunet, 1814

Brunet, Manuel (1820)

Brunet, Jacques Charles: *Manuel du libraire et de l'amateur de livres...*, 1.–4. – [3. vydání]. – Paris : Jacques Charles Brunet, 1820

Brunet, Manuel (1838)

Brunet, Jacques Charles: *Manuel du libraire et de l'amateur de livres...*, 1.–5. – [4. vydání]. – Paris Société belge de librairie, 1838

Brunet, Manuel (1842–1844)

Brunet, Jacques Charles: *Manuel du libraire et de l'amateur de livres...*, 1.–5. – [4. originální vydání, resp. 5. vydání]. – Paris : Louis Catherine Silvestre, 1842–1844

Brunet, Manuel (1860–1880)

Brunet, Jacques Charles: *Manuel du libraire et de l'amateur de livres...*, 1.–6. *Supplément*, 1.–2. – [5. orig. vydání, resp. 6.]. – Paris : Librairie de Firmin Didot, 1860–1880 (srov. též novotisk Berlin : Joseph Altmann, 1922)

Brunet, Nouvelles recherches

Brunet, Jacques Charles: *Nouvelles recherches bibliographiques pour servir de supplément au Manuel du libraire et de l'amateur de livres*, 1.–3. – Paris : Louis Catherine Silvestre, 1834

De Bure

De Bure, Guillaume François: *Bibliographie instructive...*, [1].–[7]. *Théologie. Jurisprudence, sciences et arts. Belles lettres* 1.–2. *Histoire* 1.–3. – Paris : Guillaume François de Bure, Paris, 1763–1768

Carpellini

Carpellini, Carlo Francesco: *Della letteratura dantesca degli ultimi venti anni dal 1845 a tutto il 1865*. – Siena : Ignazio Gati, 1865

Casali

Casali, Scipione: *Annali della tipografia veneziana di Francesco Marcolini da Forli*. – Forli : Matteo Casali, 1861 (srov. též novotisk ve dvou svazcích, Bologna : Alfredo Gerace, 1953-1958)

Catalogo Hoepli (1871–1914)

Catalogo completo delle edizioni Hoepli 1871–1914. – Milano : Ulrico Hoepli, Milano 1914

Catholic Hierarchy

The Hierarchy of the Catholic Church. Current and historical information about its bishops and dioceses [dostupné z: <http://www.catholic-hierarchy.org/>]

CERL Thesaurus

Consortium of European Research Libraries Thesaurus [dostupné z <http://thesaurus.cerl.org/>]

Cicogna

Cicogna, Emanuele Antonio: *Delle iscrizioni veneziane*, 1.–6. – Venezia : Giuseppe Orlandelli (1.) ; Emanuele Antonio Cicogna (2.–6.), 1824–1853 (srov. též novotisk Bologna, Arnaldo Forni, 1969–1970)

Colomb de Batines – Biagi

Colomb de Batines, Paul: *Bibliografia Dantesca ossia Catalogo delle edizioni, traduzioni, codici manoscritti e commenti della Divina Commedia e delle opere di Dante...*, 1.–2. – Prato : Tipografia Aldina, 1845-1846, s opravami a doplňky Biagi, Guido (ed.): *Giunte e correzioni inedite alla Bibliografia Dantesca pubblicate di sul manoscritto originale...*, [3.]. – Firenze : Giulio Cesare Sansoni, 1888 (srov. též novotisk 1.–3., Roma : Salerno editrice, 2008)

Červený

Červený, Jaroslav: *Knihovna Jaroslava Vrchlického*. Typografia 1923, ročník 30., číslo 9, s. 202–206

Dante – Zoozmann

Dante Alighieri – Zoozmann, Richard (tr., ed.): *Dante's Werke*, 1.-4. – Leipzig : Max Hesse ; Alwin Becker, [1921]

Dizionario biografico degli Italiani (DBI)

Dizionario biografico degli Italiani, 1.–86. (Aaron–Roverella). – Roma : Istituto della Enciclopedia Italiana, Roma 1960-2017 [dostupné z: <http://www.treccani.it/biografie/>]

Ebert

Ebert, Friedrich Adolf: *Allgemeines Bibliographisches Lexikon*, 1.–2. – Leipzig : Friedrich Arnold Brockhaus Verlag, 1821–1830

ED

Enciclopedia dantesca, 1.–6. Roma : Istituto della Enciclopedia Italiana, 1970–1978 [dostupné z: http://www.treccani.it/enciclopedia/elenco-opere/Enciclopedia_Dantesca/]

EDIT16

EDIT16 – Censimento nazionale delle edizioni italiane del XVI secolo [<http://edit16.iccu.sbn.it/web iccu/>]

EI

Enciclopedia italiana, 1.-35. – Roma : Istituto della Enciclopedia Italiana, 1929-1937 [dostupné z: <http://www.treccani.it/enciclopedia/>]

Engel

Engel, Samuel: *Bibliotheca selectissima sive Catalogus librorum in omni genere scientiarum rarissimorum*. – Berna : Franz Samuel Fetscherin, 1743

D'Essling

D'Essling, Victor Masséna: *Les livres à figures vénitiens de la fin du XVe siècle et du commencement du XVIe*, 1.-3. – Florence ; Paris : Leo Samuel Olschki ; Henri Leclerc, 1907–1914

Ferrazzi

Ferrazzi, Giuseppe Jacopo: *Manuale dantesco*, 1.-5. – 1. *Fraseologia della Divina Commedia*, 2. *Enciclopedia dantesca* I., 3. *Enciclopedia dantesca* II., 4. *Bibliografia* I., 5. *Bibliografia* II. – Bassano del Grappa : Tipografia Sante Pozzato, 1865–1877

Fontanini (1706)

Fontanini, Giusto: *Della Eloquenza italiana*. – [1. vydání]. – Roma : Francesco Gonzaga, 1706

Fontanini (1724)

Fontanini, Giusto: *Della Eloquenza italiana*. – [2. vydání]. – Cesena : Giuseppe Gherardi, 1724

Fontanini (1726)

Fontanini, Giusto: *Della eloquenza italiana ... libri due*. – [3. vydání]. – Roma : Girolamo Mainardi, 1726

Fontanini (1727)

Fontanini, Giusto: *Della eloquenza italiana ... libri due*. – [4. vydání]. – Venezia : Giovanni Malachini, 1727

Fontanini (1732)

Fontanini, Giusto: *Della eloquenza italiana ... libri due*. – [5. vydání]. – Lucca : Salvatore Marescandoli ; Domenico Marescandoli, 1732

Fontanini (1736)

Fontanini, Giusto: *Della eloquenza italiana ... libri tre*. – [6. vydání]. – Venezia : Cristoforo Zane, 1736

Fontanini – Zeno (1753)

Fontanini Giusto – Zeno, Apostolo: *Biblioteca dell'Eloquenza italiana* 1.–2. – [7. vydání]. – Venezia : Giovanni Battista Pasquali, 1753

Fontanini – Zeno (1803-1804)

Fontanini Giusto – Zeno, Apostolo: *Biblioteca dell'Eloquenza italiana* 1.–2. – [8. vydání]. – Parma : Luigi Mussi, 1803-1804

Freytag, *Analecta*

Freytag, Friedrich Gotthilf: *Analecta litteraria de libris rarioribus*. – Lipsia : Officina Weidemanniana, 1750

Freytag, *Adparatus*

Freytag, Friedrich Gotthilf: *Adparatus litterarius ubi libri partim antiqui partim rari recensentur collectus*, 1.–3. – Lipsia : Officina Weidemanniana, 1752–1755

Gamba (1805)

[Gamba, Bartolomeo]: *Serie de' testi di lingua usati a stampa nel vocabolario...* . – Bassano del Grappa : Tipografia Remondiniana, 1805

Gamba (1818)

Gamba, Bartolomeo: *Serie dell' edizioni de' testi di lingua italiana*. – [2. vydání]. – Milano : Stamperia Reale, 1818

Gamba (1828)

Gamba, Bartolomeo: *Serie dei testi di lingua italiana e di altri esemplari del bene scrivere*. – [3. vydání]. – Venezia : Tipografia di Alvisopoli, 1828

Gamba (1839)

Gamba, Bartolomeo: *Serie dei testi di lingua e di altri opere importanti nelle italiana letteratura scritte dal secolo XIV al XIX*. – [4. vydání]. – Venezia : Co' tipi del Gondoliere, 1839 (srov. též novotisky Bologna : Arnaldo Forni, 1982 a 1999)

Gams, Series Episcoporum

Gams, Pius Bonifatius: *Series Episcoporum Ecclesiae Catholicae*. – Ratisbona : Georgius Josephus Manz, 1873 (srov. též novotisk Graz : Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1957)

Gräße, Trésor

Gräße, Johann Georg Theodor: *Trésor de livres rares et précieux...*, 1.–7. – Dresde : Rudolph Kuntze, 1858–1869 (srov. též novotisk Berlin : Josef Altmann, 1922)

Von Gültlingen

Von Gültlingen, Sybille: *Bibliographie des livres imprimés à Lyon au seizième siècle* 1.–15. – Baden-Baden : Valentin Koerner, 1992–2019

Hausmann – Kapp

Hausmann, Frank Rutger – Kapp, Volker: *Bibliographie der deutschen Übersetzungen aus dem Italienischen von den Anfängen bis zur Gegenwart*, 1.–2. – Tübingen : Max Niemeyer, 1992–2004

Haym (1726)

Haym, Nicola Francesco: *Notizia de'libri rari nella lingua italiana...* . – [1. vydání]. – Londra : Jacopo Tonson ; Giovanni Watts, Londra 1726

Haym (1728)

Haym, Nicola Francesco: *Bibliotheca italiana...* . – [2. vydání]. – Venezia : Angelo Geremia, 1728

Haym (1736)

Haym, Nicola Francesco: *Bibliotheca italiana...* . – [3. vydání]. – Venezia : Francesco Ricciardi, 1736

Haym (1741)

Haym, Nicola Francesco: *Bibliotheca italiana...* . – [4. vydání]. – Venezia ; Milano : Michele Antonio Panza, 1741

Haym (1771-1773)

Haym, Nicola Francesco: *Bibliotheca italiana...*, 1.–2. – [5. vydání]. – Mialno : Giuseppe Galeazzi, 1771–1773

Haym (1803)

Haym, Nicola Francesco: *Bibliotheca italiana...*, 1.–4. – [6. vydání]. – Milano : Giovanni Silvestri, 1803

Homola

Homola, Oleg: *Přehled osob a institucí zajišťujících náklad, výrobu a prodej českých tisků*. 1.–4. 1460–1918. – Praha : Památník národního písemnictví, 1975–1982

Chiurlo – Stará

Chiurlo, Bindo – Stará, Marie: *La biblioteca italiana del Vrchlický*. Rivista italiana di Praga 1928–29, ročník 2., číslo 1–2, s. 88–107

ICCU – Catalogo SBN

Istituto centrale per catalogo unico – catalogo del servizio bibliotecario nazionale [dostupné z <https://opac.sbn.it/>]

ISNI

International Standard Name Identifier [dostupné z <https://isni.org/>]

Jöcher, Gelehrtenlexikon

Jöcher, Christian Gottlieb: *Allgemeines Gelehrten-Lexicon...*, 1.-4. Leipzig : Johann Friedrich Gleditsch, 1750–1751

Kašpar, Onorate

Kašpar, Jan: „*Onorate l'altissimo poeta!*“ Exemplář Dantovy Božské komedie z knihovny Jaroslava Vrchlického, jeho dárce Luigi Tonelli a Vrchlického sbírka dantovské literatury. – Praha : Památník národního písemnictví, 2019

Klásterský

Kl. [= Klásterský, Antonín]: *Muzeum Jaroslava Vrchlického*. Máj 1912-13, ročník 11., číslo 1 (27.9. 1912), s. 13

Kneidl, Havlíčkova knihovna

Pravoslav Kneidl, *Havlíčková knihovna*. Sborník Národního muzea v Praze, řada C – literární historie, 1957, ročník 2., číslo 3–4, s. 53–107

Koch – Fowler

Koch, Theodore Wesley – Fowler, Mary: *Catalogue of the Dante Collection presented by Willard Fiske*, 1.-2. + *Additions 1898-1920*. – Ithaca ; New York : Cornell University Library, 1898-1921

Lane

Lane, William Coolidge: *Dante Bibliography for the Year 1886-1889*. Annual Report of the Dante Society 6.–9. – Cambridge : John Wilson and son University Press, 1887-1890, 6., 1887, s. 19–30, 7., 1888, s. 21–35, 8., 1889, s. 81–98, 9., 1890, s. 17–45

Lexikon české literatury (LČL)

Lexikon české literatury, 1.-4. – Praha : Academia, Praha 1985-2008

Locella

Locella, Guglielmo: *Zur deutschen Dante-Litteratur mit besonderer Berücksichtigung der Übersetzungen von Dantes Göttlicher Komödie*. – Leipzig : Benedikt Gotthelf Teubner, 1889

Maittaire

Maittaire, Michel de: *Annales typographici...*, 1.–5. 1719–1741. 1./I–II *Ab artis inventae origine ad annum M.D.* – Haga Comitum : Isaac Vaillant, 1719. 2./I–II *Ab anno M.D. ad annum M.D.XXXVI. continuati*. 3. /I–II *Ab anno M.D.XXXVI. ad annum M.D.LVII. continuati*. – Haga Comitum : Isaac Vaillant ; Paulus Vaillant ; Nicolaus Prévost, 1722–1725. 4./I–II *Ad annum M.DC.LXIV.* – Amstelodamum : Petrus Humbert, 1733. 5./I–II *Indicem [et additamenta] in tomos quatuor praeunte complectens*. Londinum : Guilielmus Darres ; Claudius du Bosc, 1741

Mambelli, Gli annali

Mambelli, Giuliano: *Gli annali delle edizioni dantesche*. – Bologna : Nicola Zanichelli, 1931 (srov. též novotisk Torino : Bottega d'Erasmus, 1965)

Mambelli, Le traduzioni

Mambelli, Giuliano: *Le traduzioni della Divina Commedia e delle opere minori. Bibliografia dantesca*. Giornale dantesco 1925, ročník 28., číslo 2, s. 97–146, číslo 3, 193–224, číslo 4, s. 289–312

Maver

Maver, Giovanni: *Vrchlický e Leopardi*. Rivista italiana di Praga 1928–29, ročník 2., číslo 1–2, s. 7–52

Mazzuchelli, *Gli scrittori*

Mazzuchelli, Giovanni Maria: *Gli scrittori d'Italia cioè Notizie storiche, e critiche intorno alle vite, e agli scritti dei letterai italiani*, 1.–2. (Abano – Buzzuola). – Brescia : Giovanni Battista Bossini, 1753-1763

Militärschematismus (1863)

Militärschematismus des Österreichischen Kaiserthumes für 1863. – Wien : Kaiserlich-königliche Hof- und Staatsdruckerei, 1863

Motterle

Motterle, Tullio: *L' abate Gaetano dalla Piazza, traduttore di Dante*. – [Vicenza] : Egida, 1993

NA, PŘ I. – K

Národní archiv, fond Policejní ředitelství Praha I., konskripce 1810–1930

Nagler, *Künstlerlexikon*

Nagler, Georg Kaspar: *Neues allgemeines Künstlerlexikon*, 1.–25. – [3. vydání]. – Leipzig : Schwarzenberg und Schumann, 1924 (srov. též původní vydání 1.–22., München, E. A. Fleischmann, 1835-1852)

Nagler, *Monogrammisten*

Nagler, Georg Kaspar: *Die Monogrammisten...*, 1.–5. – München : Georg Franz, 1879. *General-Index*. – München, G. Hirth's Verlag, 1920

Neue Deutsche Biographie (NDB)

Neue Deutsche Biographie, 1.–27 (Aachen – Wettiner). – Berlin : Karl Duncker ; Peter Humblot, 1953–2020

ÖBL

Österreichisches biographisches Lexikon 1815–1950, 1.–15. (Aarau, Friedrich – Warchalowski, August). Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien 1957–2018

Ottův slovník naučný (OSN)

Ottův slovník naučný, 1.–28. – Praha : Jan Otto, 1888–1909

Ottův slovník naučný nové doby (OSN nové doby)

Ottův slovník naučný nové doby, 1.–6. (S – Užok). – Praha : Jan Otto (1.–3.) ; Novina (4.–6.), 1930–1943

Passavant

Passavant, Johann David: *Le peintre-graveur*, 1.–6. – Leipsic : Rudolph Weigel, 1860–1864

Passerini – Mazzi

Passerini, Giuseppe Lando – Mazzi, Curzio: *Un decennio di bibliografia dantesca 1891–1900*. – Milano : Ulrico Hoepli, 1905

Pastor, *Päpste*

Pastor, Ludwig von: *Geschichte der Päpste* 1.–16. – Freiburg im Breisgau : Herdersche Verlagshandlung, , 1886-1933

Picot

Picot, Émile: *Les Français italianisants au XVIe siècle*, 1.–2. – Paris : Honoré Champion, 1906–1907 (srov. též novotisk New York : Burt Franklin, 1968)

Provedi, Cenni storici

Provedi, Agostino Manfrin: *Cenni storici del Cav. Agostino Manfrin Provedi, consigliere di corte d' apello, sulla traduzione in versi esametri latini della Divina commedia di Dante Alighieri eseguita dall' Abate Don Gaetano dalla Piazza*. – Venezia : Marco Visentini, 1882

Renouard, Annales de l'imprimerie des Alde

Renouard, Antoine Augustin: *Annales de l'imprimerie des Alde ou Histoire des trois Manuce et de leurs éditions*, 1.–3. – Paris : Antoine Augustin Renouard, 1803

Svenskt biografiskt lexikon (SBL)

Svenskt biografiskt lexikon, 1.–33. – Stockhol : Svenskt biografiskt lexikon ; Riksarkivet, 1917-2010

Scartazzini (1881–1883)

Scartazzini, Giovanni Andrea: *Dante in Germania. Storia letteraria e bibliografia dantesca alemanna*, 1.–2. – Napoli ; Milano ; Pisa : Ulrico Hoepli, 1881–1883

Scartazzini (1892)

Scartazzini, Giovanni Andrea: *Dante Hand-Buch. Einführung in das Studium des ebens und der Schriften Dante Alighieri's*. – Leipzig : Friedrich Arnold Brockhaus Verlag, 1892

Scartazzini (1893)

Scartazzini, Giovanni Andrea – Butler, Arthur John (přel.): *A companion to Dante*. – London ; New York : Alexander Macmillan, 1893

Segelken

Segelken, Hermann: *Der Meister mit dem Würfel als Holzschneider*. Archiv für die zeichnenden Künste 1863, ročník 9., s. 407–412

Seidl

Seidl, Ivan: *Jaroslav Vrchlický a Emilio Teza v kontextu česko-italských literárních a kulturních vztahů. Vzájemná korespondence z let 1885-1901*. Opera Universitatis Purkynianae Brunensis = Spisy Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně, číslo 280. – Brno : Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 1988

Servolini

Servolini, Luigi: *Supplemento agli annali della tipografia veneziana di Francesco Marcolini compilati da Scipione Casali*. – Bologna : Alfredo Gerace, 1958

Servolini, Dizionario

Servolini, Luigi: *Dizionario illustrato degli incisori italiani moderni e contemporanei*. – Milano : Görlich, 1955

Seznam Otto (1871–1911)

Seznam knih, časopisů, hudebnin a děl uměleckých, kteréž vlastním nákladem vydal J. Otto v Praze, Karlovo nám. 34, 1871-1911. – Praha : Jan Otto, 1911

SKC

Souborný katalog České republiky (CASLIN) [dost. z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=skc]

Společnost

Společnost Jaroslava Vrchlického, Umělecký měsíčník 1912, ročník 2., číslo 1, s. 29–30.

Šimek

Šimek, Rudolf František: *Museum Jaroslava Vrchlického a Svatopluka Čecha. Dojem z návštěvy.* – [Ostrava] Vítkovice : Duha, 1931

Thieme – Becker

Thieme, Ulrich – Becker, Felix (edd.): *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart* 1.-37. – Leipzig : Wilhelm Engelmann (1.-4.) ; Ernst Arthur Seemann Verlag (5.-37.), 1907-1953

Thieme – Becker – Vollmer (CD)

Thieme, Ulrich – Becker, Felix – Vollmer, Hans (edd.): *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, 1.-37. *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler des XX. Jahrhunderts*, 1.-6., CD-ROM. – Leipzig : Ernst Arthur Seemann Verlag, 2008

Tooley

Tooley, Ronald Vere: *Maps in Italian Atlases of the XVIth Century.* Imago mundi 1939, ročník 3., s. 12–47

Toman

Toman, Prokop: *Nový slovník československých výtvarných umělců*, 1.-2., [3.] *Dodatky.* – 3. vydání. – Praha : Rudolf Ryšavý (1.-2.) ; Tvar (2.); Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění (3.), 1947–1955 (viz též novotisky Ostrava : Chagall, 1993–1994 a Praha : Ivo Železný, 2000)

Urbánková, Nakladatelé

Urbánková Lucie: *Nakladatelé, umělci a styly. Nakladatelské vazby jako předmět uměleckohistorického zájmu?* Opuscula Historiae Artium 2015, ročník 64., číslo 1, s. 70–81

Vítková

Vítková, Hana: *Knihovna Jaroslava Vrchlického.* Knihovna. Vědecko-teoretický sborník 1965, ročník 5., s. 337–361

Vogt (1732)

Vogt, Johann: *Catalogus historico-criticus librorum rariorum...* . – [1. vydání]. – Hamburgum : Johann Christoph Kißner, 1732

Vogt (1738)

Vogt, Johann: *Catalogus historico-criticus librorum rariorum...* . – 2. vydání. – Hamburgum : Christian Herold, 1738

Vogt (1747)

Vogt, Johann: *Catalogus historico-criticus librorum rariorum...* . – 3. vydání. – Hamburgum : Christian Herold, 1747

Vogt (1753)

Vogt, Johann: *Catalogus historico-criticus librorum rariorum...* . – 4. vydání. – Hamburgum : Christian Herold, 1753

Vogt (1793)

Vogt, Johann: *Catalogus historico-criticus librorum rariorum...* . – 5. vydání. – Francofurtum ad Moenum ; Lipsia : Johann Gottfried Stiebner, 1793

Voit, Encyklopedie knihy

Voit, Petr: *Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století.* Praha : Libri ; Královská kanonie premonstrátů na Strahově, 2008

Volkmann (1897)

Volkmann, Ludwig: *Iconografia dantesca. Die bildlichen Darstellungen zur Göttlichen Komödie.* – Leipzig : Breitkopf und Härtel, 1897

Volkmann (1898)

Volkmann, Ludwig – Guglielmo Locella (přel.): *Iconografia dantesca. Le rappresentazioni figurative della Divina Commedia.* – Firenze ; Venezia : Leo Samuel Olschki, 1898

Volkmann (1899)

Volkmann, Ludwig – Charles Saroléa (přel.): *Iconografia dantesca. The pictorial representations to Dante's Divine Comedy.* – London : Henry Grevel, London 1899

Witte

Witte, Carlo: *Quando e da chi sia composto l'Ottimo commento da Dante.* – Lipsia : Ambrosio Barth, 1847

Wurzbach

Wurzbach, Constant von: *Biographisches Lexikon des Kaisertums Österreich...*, 1.–60. – Wien : Universitäts-Buchdruckerei Ludwig Karl Zamarski (1.) ; Typographisch-literarisch-artistische Anstalt Ludwig Karl Zamarski und Karl Dittmarsch (2.–5.) ; Kaiserlich-königliche Hof- und Staatsdruckerei (6.–60.), 1856–1891

Zaccaria

Zaccaria, Gaetano: *Catalogo ragionato di opere stampate per Francesco Marcolini da Forli.* – Fermo : Tipografia de' Fratelli Ciferri, 1850

Zanetti

Zanetti, Alexandre: *Le premier siècle de la calcographie...* – Venise : Joseph Antonelli, 1837

